

Aleksi Ervasti & Katariina Pohto

**VAIHTOEHTOISIA HYLLYTYSRATKAISUJA SUOMEN YLEISISSÄ
KIRJASTOISSA**

**VAIHTOEHTOISIA HYLLYTYSRATKAISUJA SUOMEN YLEISISSÄ
KIRJASTOISSA**

Aleksi Ervasti & Katariina Pohto
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Kirjasto- ja tietopalvelu
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijät: Aleksi Ervasti & Katariina Pohto

Opinnäytetyön nimi: Vaihtoehtoisia hyllytysratkaisuja Suomen yleisissä kirjastoissa

Työn ohjaaja: Jorma Niemitalo

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2017

Sivumäärä: 62 + 17

Tämän opinnäytteen tavoite on selvittää Suomen yleisten kirjastojen tapoja järjestää kirjallisuutta virallisista luokitusjärjestelmistä poiketen. (Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä YKL ja Helsingin kaupunginkirjaston luokitusjärjestelmä HKLJ). Työn toimeksiantajaksi ryhtyi Raahen kaupunginkirjasto, jonka vaihtoehtoiset hyllyjärjestykset innoittivat aiheen valintaan.

Tutkittavaksi aineistoksi valittiin kauno- ja tietokirjallisuus aikuisten ja nuorten osastoilla. Lasten koelmat enimmäkseen sivuutettiin, joitakin mainintoja lukuun ottamatta. Lasten aineistojen lukuisat ryhmittelytavat vaatisivat täysin oman tutkimuksensa.

Kyseessä on laadullinen tutkimus, jossa huomioidaan kirjaston henkilökunnan näkemykset muutosten tarpeista ja toimivuudesta. Aineisto kerättiin kyselyn avulla kirjastotyöntekijöiltä eri puolelta Suomea. Pitkällisen keräysvaiheen jälkeen vastauksia saatiin 17, mikä oli hieman odotettua vähemmän. Vastausten sisältö katsottiin kuitenkin riittäväksi tämän työn tekemiseen. Monet vastaukset vaativat tarkentavia kysymyksiä. Lukuisia edeltäneitä tutkimuksia ja artikkeleita aiheesta käytettiin myös hyväksi.

Kaunokirjallisuuden genrehyllyt olivat yleisin keino, jolla asiakkaiden aineiston selailua helpotettiin. Nuorten ja nuorten aikuisten kokoelmissa käytettiin fiktiivisen aineiston lisäluokkien ulkopuolisia genrejä, kuten paromantiikka. Useissa kirjastoissa lasten ja nuorten tietokirjallisuuden kohdalla oli luokkia yhdistelty aihepiireittäin. Aikuisten tietokirjakokoelmissa oli vähemmän muutoksia. Vastataan tuli myös suuria hankkeita, joilla kokoelma oli uudistettu perusteellisesti.

Vaihtoehtoiset hyllytysratkaisut laajalti paransivat kirjastossa asiointia, vaikka uudet järjestelyt vaativatkin totuttelua, ja enemmän työtä kirjastohenkilökunnalta. Aiheesta on hyvin vähän laajempia ajantasaisia tutkimuksia – etenkin aikuisten tietokirjallisuuden järjestyksiä ei ole tarkasteltu juuri lainkaan.

Asiasanat: yleiset kirjastot, luokitus, kirjallisuus, luokitusjärjestelmät

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Authors: Aleksi Ervasti & Katariina Pohto

Title of thesis: Alternative shelf arrangements in Finnish public libraries.

Supervisor: Jorma Niemitalo

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2017

Number of pages: 62 + 17

This thesis aims to chart some of the ways that Finnish public libraries rearrange their shelves differing from the official classification systems (Finnish Public Libraries Classification PLC and Helsinki City Library Classification HCLCS). The alternative shelf arrangements in the client organisation, the public library of Raahe, were the inspiration for this thesis.

The fiction and nonfiction collections targeted at adults and the young were chosen as the focal point of the study. Children's collections were omitted because they were thought to be a vast enough topic for a study of its own. They were still mentioned when seen as pertinent information.

This is a qualitative study that considers the views of the library staff to find out how necessary and well implemented these rearrangements are considered to be. A survey sent out to libraries all around Finland gathered 17 answers. This was slightly below the expected number of replies, but the obtained information was sufficient to complete the thesis. Several answers required additional queries. Numerous previous studies and articles on the topic were also reviewed for information.

Shelving fiction by genre was the most prominent way of facilitating the customer browsing experience. The young adults' and the young people's collections utilised genre definitions outside of the agreed upon form tags for fiction, such as pararomance. The nonfiction collections aimed at younger audiences were occasionally shelved by subject matter and theme. Adult nonfiction was largely untouched with some exceptions. There were also projects that required thorough rearrangements of entire collections.

The alternative arrangement methods largely promoted a better library experience, although they required adjustment periods and extra effort from the library staff. There are only few current large-scale studies about the subject studies on this topic and hardly any on adult nonfiction collections.

Keywords: public libraries, classification, literature, classification systems

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	AIHEEN ESITTELY	9
3	TUTKIMUSMENETELMÄT	12
4	SUOMEN KIRJASTOJEN LUOKITUSJÄRJESTELMÄT	14
4.1	Dewey Decimal Classification, DDC	14
4.2	Yleinen kymmenluokittelu, UDK	15
4.3	Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä, YKL	16
4.4	Helsingin kaupunginkirjaston luokitusjärjestelmä, HKLJ	20
5	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	22
5.1	Saartin 90-luvun tutkimukset	23
5.2	Fiktiivisen aineiston lisäluokkien synty	23
5.3	Genrekysely neljässä Suomen yleisessä kirjastossa	25
5.4	Genrekysely Vieremän kunnankirjastossa	26
5.5	Kaunokirjallisuuden hakustrategioita	26
5.6	Vaihtoehtoisia hyllytysratkaisuja Ruotsissa	27
5.7	Kirjakaupamainen hyllyjärjestys Australiassa	28
5.8	Hakukoneet, tietokannat, ja luokitusjärjestelmien tulevaisuus	29
6	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	31
6.1	Vastaajakirjastot	31
6.2	Kaunokirjallisuus ja genret	34
6.2.1	Jännitys	35
6.2.2	Scifi, fantasia ja kauhu	35
6.2.3	Aikuisille suunnattuja genrejä	36
6.2.4	Nuorten omat genret	37
6.2.5	Novellit	38
6.2.6	Sateenkaarikirjallisuus	39
6.2.7	Vieraskielinen kaunokirjallisuus	40
6.2.8	Genrevalinta ja merkitseminen	41
6.2.9	Henkilökunnan kokemuksia genreluokituksesta	44
6.3	Tietokirjallisuus	45
6.3.1	Aikuisten tietokirjallisuus	45

6.3.2	Nuorten tietokirjallisuus	47
6.4	Laajemmat ilmiöt	48
6.4.1	Muhoksen kirjakeitaat	49
6.4.2	Oulun Sarjasto	51
6.4.3	Mistä löytyy eläinkirjoja?	52
6.5	Kirjaston tilojen vaikutus hyllyjärjestykseen	54
7	POHDINTA	55
	LÄHTEET	59
	LIITTEET	63

1 JOHDANTO

Tämä opinnäyte tutkii Suomen yleisten kirjastojen erilaisia hyllytysratkaisuja. Idea työhön sai alkunsa, kun Katariina Pohto oli työharjoittelussa Raahen kaupunginkirjastossa. Raahen ja Oulun kirjastojen hyllyjärjestysten erot kiinnittivät huomion, ja herättivät kysymyksiä erilaisten ratkaisujen tarpeesta ja toimivuudesta. Näitä kysymyksiä päätettiin esittää erikokoisille julkisille kirjastoille maanlaajuisesti. Raahen kirjasto suostui opinnäytteen tilaajaksi.

Hyllyjärjestyksen selkäranka on Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä YKL, ja Helsingin kirjastoissa Helsingin kaupunginkirjaston luokitusjärjestelmä HKLJ. Pelkästään nämä luokitukset eivät kuitenkaan aina riitä luomaan parasta hyllyjärjestystä erilaisille asiakaskunnille.

Kaunokirjallisuuden kohdalla jouduttiin pitkään selviämään ilman sisältöperusteista luokitusta. Tielannetta korjattiin sisällyttämällä fiktiivisen aineiston lisäluokat YKL:än. Kaunokirjallisuuden genrejä on siis tutkittu jo pitempään. Tietokirjallisuuden YKL:stä poikkeavia ratkaisuja taas ei ole kartoitettu juuri lainkaan, minkä takia tietokirjallisuus haluttiin ehdottomasti ottaa mukaan tutkimukseen.

Tutkittavat hyllyt rajattiin aikuisten ja nuorten kirjallisuuteen. Lasten kirjallisuutta – erityisesti kuvakirjoja – järjestetään jo niin lukuisilla eri tavoilla, että niistä tulisi tehdä kokonaan oman työnsä. Nuorten kirjallisuuden esillepano eroaa jonkin verran aikuisten kirjallisuudesta, joten se haluttiin sisällyttää työhön. E-aineistoja ei luonnollisesti huomioitu.

Työ on luonteeltaan laadullinen, tarkoituksena kerätä kirjaston henkilökunnan näkemyksiä uudelleenjärjestelyiden tarpeesta ja toteutuksesta. Ratkaisun yleisyys on vähemmän tärkeä asia kuin sen toimivuus. Aineistoa haluttiin yleisistä kirjastoista ympäri Suomea, joten keruumenetelmäksi valittiin kysely. Avoimet kysymykset tukivat työn laadullista näkökulmaa.

Sekä tietoperustan että kyselyaineiston keräämisessä kohdattiin haasteita: luokitusjärjestelmistä on saatavilla niukasti tietoa, ja kyselyvastaukset olivat kirjavia. Lopulta kiinnostavaa aineistoa kertyi kuitenkin runsaasti. Jotkut hyllytysratkaisut ovat olleet käytössä jo vuosikymmeniä, mutta erilaiset aineistojen esillepanotavat ovat selkeästi lisääntyneet vuosien saatossa. Monet vastaajakirjastot kertoivat lukuisista viime vuosina tehdyistä muutoksista sekä suunnitelmista tuleviin ratkaisuihin.

Itsepalvelun yleistyessä kirjastoissa asiakaspalvelun proaktiiviset toimet, kuten kokoelman järjestäminen, nousevatkin yhä tärkeämpään rooliin. Erilaisten hyllytysratkaisujen toteuttaminen ja tutkiminen ovat tapoja varautua tulevaisuuden haasteisiin asiakkaiden tarpeiden, kokoelmien sisällön ja kirjaston itsensä muuttuessa.

2 AIHEEN ESITTELY

Tutkimuksen kohteeksi valittiin yleiset kirjastot, koska niiden asiakaskunta on suurin ja monipuolisin. Yleiset kirjastot toimivat kunnissa ja kaupungeissa, ja niiden toiminta perustuu kirjastolakiin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, viitattu 18.4.2017). Yleinen kirjasto on peruspalvelu, joka kunnan tulee tarjota asukkaille yksin tai yhteistyönä toisten kuntien kanssa (Ekholm & Repo 2010, 44).

Kirjallisuuden hakemisen ja lainaamisen tutkiminen on edelleen hyvin relevanttia, sillä valtaosa ihmisistä käyttää kirjaston palveluita etsiessään sopivaa luettavaa. Syksyllä 2011 tehty puhelinkysely selvitti, että Oulun seudulla kaupunginkirjaston palveluita käytti 69 % kaikkiaan 740 vastaajasta (Pekkala 2012, 31). Helsingin Sanomain Säätiön rahoittamassa tutkimuksessa selvitettiin nuorten aikuisten lukutottumuksia. Tutkimuksen 323 vastaajasta lähes 80 % lainasi kirjoja kaupunginkirjastosta, ja vajaa 40 % oppilaitoskirjastoista. (Herkman & Vainikka 2012, 87.)

Vaikka kirjastojen kokoelmat ja palvelut ovat viime vuosina monipuolistuneet, kirjat ja lainauspalvelu ovat edelleenkin kirjaston ”myyntivaltteja”. Suomen yleisten kirjastojen tilastot (2017, viitattu 18.4.2017) näyttävät, että kirjallisuus muodostaa edelleen valtaosan kirjastojen kokoelmista. Viime vuosikymmenen aikana kirjojen osuus kokoelmista on laskenut vain pari prosenttiyksikköä.

Taulukko 1. Suomen yleisten kirjastojen kokoelmat.

	2005		2010		2016	
Kaunokirjallisuus	20 355 067	49,8 %	19 580 559	49,4 %	17 579 649	49,4 %
<i>aikuiset</i>	11 678 190		10 865 661		9 361 481	
<i>lapset</i>	8 676 877		8 714 898		8 218 168	
Tietokirjat	16 170 668	39,6 %	15 159 462	38,2 %	12 939 221	36,4 %
<i>aikuiset</i>	14712874		13781143		11602689	
<i>lapset</i>	1457794		1378319		1336532	
Kirjat yht.	36 525 735	89,3 %	34 740 021	87,6 %	30 542 510	85,8 %
Kokoelmat yht.	40 879 511	100 %	39 654 678	100 %	35 589 231	100 %

Valitettavasti tilastoissa ei eritelty tämän työn kannalta oleellista nuorten aineistoa. Vuonna 2016 kaunokirjallisuudesta miltei puolet oli lastenkirjallisuutta, mutta tietokirjallisuudesta vain noin 10 %. Lastenkirjallisuuden osuus kaunokirjallisuudesta on noussut hieman vuosikymmenen aikana. (Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2017, viitattu 18.4.2017.)

Painetun tietokirjallisuuden merkitys on yhä vaikuttava. Se muodostaa suurimman osuuden kaikesta kirjallisuudesta, joskin sen osuus on hieman laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana (sama). Todennäköisesti tähän on vaikuttanut tiedekustantamisen siirtyminen sähköiseen julkaisemiseen. Sähköiset lehtipalvelut välittävät uusimmat tieteelliset julkaisut. (Ekholm & Repo 2010, 113.) Kirjastot tarjoavat e-lehtiä ja artikkelitietokantoja asiakkailleen. Myös e-kirjoja on otettu kirjastoihin viime vuosina, mutta niiden osuus kaikesta kirjallisuudesta on edelleen vain n. 0,2 % (Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2017, viitattu 18.4.2017).

Kirjaston asiakkaat arvostavat kirjallisuuden esittelyä ja suosittelemista asiantuntijapalveluna. Aineiston näkyvyyteen on panostettu mm. vinkkauksilla, näyttelyillä ja teemahyllyillä. (Tyrväinen 2011, 174–175.) Tämä tutkimus keskittyykin juuri teemahyllyihin, ja muihin sen tapaisiin aineiston poimintoihin.

Viime vuosina itsepalvelutunnit ja omatoimikirjastot ovat lisääntyneet. Tällöin kirjaston henkilökunnan täytyy luottaa asiakkaiden omaan kykyyn löytää aineistoa. Aineiston kunnollinen esillepano on erityisen tärkeää.

Kirjastolehden kyselyssä syksyllä 2014 kartoitettiin itsepalvelukirjastojen tilannetta. Kyselyyn vastanneista 138 kirjastosta 51 (n. 37 %) kertoi heillä joko olevan itsepalvelukirjasto, tai sellainen oli suunnitteilla. Näistä kirjastoista suurimmalle osalle kyseessä oli lisäpalvelu aukiolotuntien lisäämiseksi. Kuusi kirjastoa toimi täysin omatoimikirjastoina ilman henkilökuntaa, nk. kylmäasemina. (Elenius 2015, viitattu 21.4.2017.)

Taulukko 2. Kirjastolehden kysely itsepalvelukirjastoista vuodelta 2014.

	itsepalvelu	ei itsepalvelua	yhteensä
kirjastot	51	87	138
<i>lisäpalvelu</i>	45		
<i>kylmäasema</i>	6		

Vain kahdeksan kirjastoa oli tehnyt siirron itsepalvelun suuntaan pakkokeinona lakkauttamisuhan alla. (Elenius 2015, viitattu 21.4.2017.) Tästä voi päätellä, että kirjastot suhtautuvat positiivisesti asiakkaiden itsepalvelumahdollisuuksiin.

Helmikuussa 2017 Oulussa otettiin käyttöön omatoimitunnit jo seitsemännessä sivukirjastossa, mikä tarkoittaa, että Oulun kirjastoista miltei kolmannes toimii myös omatoimikirjastoina. Kirjastoon pääsee sisään kirjastokortilla, ja lainaus- ja palautusautomaatit ovat toiminnassa. Varaukset ovat myös noudettavissa itsepalveluhyllystä. (Oulun kaupunki 2017, viitattu 22.4.2017.) Myös pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen kirjastoverkolla Helmetillä on jo yli kymmenen omatoimikirjastona toimivaa palvelupistettä (Helmet 2017a, viitattu 22.4.2017).

Minkälaisia ratkaisuja kirjastot ovat tehneet saadakseen aineiston esille mahdollisimman selkeästi ja houkuttelevasti? Sen selvittäminen on tämän työn perimmäinen tarkoitus. Erilaisten hyllyjärjestysten esittelyn lisäksi työssä pohditaan niiden toteuttamista, käyttöä ja rajoituksia.

Aihetta voisi tutkia paljon laajemminkin. Vaikka aiheen rajaisi pelkästään vaikkapa aikuisten tietokirjallisuuteen, Suomen kirjastoista löytyy loputtomasti erilaisia kokeiluja ja näkemyksiä. Tämän tutkimuksen tavoitteena on kurkistaa uudenlaisten hyllyjärjestysten maailmaan.

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

Toisin kuin kaunokirjallisuuden genreistä, tietokirjallisuuden uudelleenjärjestämisestä ei löydy valmista mallia, tai edes kattavasti tietoa, joten sen tutkiminen tilastollisin menetelmin olisi äärimmäisen hankalaa. Tutkimuksen näkökulmaksi valittiin henkilökunnan mielipiteet ja kokemukset. Näin työstä tuli luonnollisesti laadullinen.

Laadullisen (kvalitatiivisen) tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152). Sen tavoitteena on tutkittavan ilmiön syvällinen ymmärtäminen ja tulkitseminen. Laadullisen tutkimuksen prosessi on syklinen, jossa aineiston keruun ja analyysin vaiheet vaikuttavat toisiinsa. Uusia hypoteeseja luodaan tutkimuksen edetessä. (Kananen 2014, 18–19.)

Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein vain pieneen määrään tapauksia, joita analysoidaan perusteellisesti. Kohteet valitaan tarkoituksenmukaisesti, ja niitä käsitellään ainutlaatuisina tapauksina. Tutkimuksessa lähdetään liikkeelle ilman lukkoon lyötyjä ennako-oletuksia, antaen tutkimussuunnitelman elää. (Hirsjärvi ym. 2004, 155; Eskola & Suoranta 2000, 18–19.)

Aineiston keruu jatkui läpi koko työn. Vähän väliä löytyi uutta tietoa, joka vaati taas lisätutkimusta. Usein täytyi myös miettiä aineiston karsimista. Esimerkiksi nuorten kirjallisuus on yhteydessä lastenkirjallisuuteen, joten lastenkirjallisuudesta tuli paljon tietoa, jota ei haluttu käyttää tutkimuksessa.

Aineiston analysointiin käytettiin laadullisen tutkimuksen perusmenetelmää sisällönanalyysia. Aineistolähtöinen analyysi on induktiivista päättelyä, jolla luodaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2012, 91, 95). Kirjastojen vastaukset eivät edusta valmista teoriaa, vaan niiden pohjalta muodostetaan tulkintoja.

Koska tarkoituksena oli saada vastauksia ympäri Suomea, paikan päällä tehtyjä haastatteluja ei ollut mahdollista toteuttaa. Kyselylomakkeen jakaminen tutkimuskohteille vaikutti helpoimmalta tavalta kerätä haluttua tietoa.

Kyselytutkimuksen etuna on mahdollisuus laajan tutkimusaineiston keruuseen tehokkaasti. Sillä on kuitenkin myös haittapuolia, kuten kykenemättömyys varmistua vastaajien vakavuudesta tai pereh-

tyneisyydestä. Kyselylomakkeen toteuttaminen on aikaa vievää, ja kato (vastaamattomuus) voi nousta suureksi. (Hirsjärvi ym. 2004, 184.)

Avoimet kysymykset sallivat vastaajien ilmaista itseään omin sanoin. Vastaaja voi ilmaista todelliset mielipiteensä ilman rajoittavia vaihtoehtoja. Näin kerätyn monimuotoisen aineiston käsittely voi olla kuitenkin hankalaa. (Sama, 190.)

Kyselyä varten luotiin lomake, jossa oli muutama avoin kysymys ryhmiteltynä osastojen mukaan (liite 1). Se julkaistiin ensin Kirjastot.fi-sivuston ammattikalenterissa tammi–helmikuussa 2017, tavoitteena houkutella vapaaehtoisia vastaajia satunnaisista kirjastoista. Tätä kautta tuli kuitenkin vain muutamia vastauksia.

Toisessa vaiheessa lähetettiin muutamia erillisiä sähköposteja kirjastoihin, joita oli suositeltu tutkimusta varten opiskelijatovereiden ja muiden kirjastolaisten puolesta. Nämä vastaukset eivät kuitenkaan olisi vielä olleet riittäviä, joten Kirjastot.fi-sivuston kirjastolistan avulla poimittiin osittain satunnaisesti eri puolilta Suomea 36 yleistä kirjastoa, jolle sähköpostikysely lähetettiin. Näistä osa oli isompien kuntien pääkirjastoja, jotka saivat kyselyn lisäksi pyynnön välittää viestiä sivukirjastoilleen.

Vastauksia tuli yhteensä vain 5. Myöskään kaikki erikseen valitut kirjastot eivät olleet vastanneet. Loppuvaiheessa lähetimme vielä muutaman pyynnön erityistapauksille, ja saimme lopulta yhteensä 17 vastausta. Liitteessä 2 on lista vastaajista, ja luvussa 6 vastaajakirjastot esitellään lyhyesti. Heikkoa vastausprosenttia selittänee osittainen satunnaisotanta, sähköpostiviestien ohitettavuus, ja avointen kysymysten haasteellisuus.

Suurin osa vastaajista ilmoitti, että heihin saa ottaa yhteyttä lisäkysymyksillä. Uusia kysymyksiä lähetettiinkin yli puolelle vastanneista. Lisäkysymysten tiedot päivitettiin vastauslomakkeisiin, ja vastauksista tehtiin erillinen yhteenveto, joka toimi myös hakemistona. Jo kyselyvaiheessa tehty jaottelu osaston ja kauno- tai tietokirjallisuuden mukaan auttoi aihekokonaisuuksien hahmottamisessa. Vastaukset olivat kuitenkin hyvin kirjavia, ja niiden tarkkuus vaihteli. Vaihtelevan aineiston kuvailu oli välillä haastavaa.

4 SUOMEN KIRJASTOJEN LUOKITUSJÄRJESTELMÄT

Hyllyjärjestysten perusteina toimivat luokitusjärjestelmät. Tässä luvussa esitellään Suomen kirjastojen nykyisten luokitusjärjestelmien taustaa. Tämän työn kannalta merkittävin luokitusjärjestelmä on Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä YKL, jota Suomen yleiset kirjastot käyttävät lukuun ottamatta Helsingin kaupunginkirjastoa.

Suomessa 1900-luvun alkupuolella kirjastolaitos kehittyi amerikkalaiseen suuntaan. Amerikkalainen kirjasto oli kaikille suunnattu, se houkutteli käyttäjiä aktiivisesti, ja suosi omatoimista tiedonhakuja. (Vatanen 2009, 281–282.) Suomessa aineisto oli aiemmin hyllytetty hankintajärjestyksen mukaan. Nyt suunniteltiin siirtymistä avohyllyjärjestelmiin, mikä houkutteli järjestämään kirjoja sisällön mukaan. (Eskola 2009, 303.)

4.1 Dewey Decimal Classification, DDC

Melvil Dewey julkaisi vuonna 1876 Yhdysvalloissa kymmenluokitusjärjestelmän Dewey Decimal Classification. Dewey oli ensimmäinen, joka ehdotti kirjojen merkitsemistä aiheiden mukaan. Tätä ennen käytössä oli ollut vain hyvin karkeasti aiheen mukaan jaettuja hyllyjä, joihin kirjat sijoitettiin saapumisjärjestyksessä. DDC edusti myös ensimmäistä yleisluokitusjärjestelmää, eli sitä ei laadittu yhdelle kokoelmalle vaan sovellettavaksi kaikille kirjastoille. (Meriläinen 1984, 24, 29)

Kymmenluokitus edustaa perinteistä hierarkkisesti toimivaa kirjastoluokitusjärjestelmää, jossa aineisto luokitellaan aiheen perusteella. Eri aiheet jaetaan tiettyihin pääluokkiin, jotka jaetaan edelleen alaluokkiin, ja nämä alaluokat edelleen uusin alaluokkiin, kunnes tavoiteltu tarkkuus on saavutettu. (Sama, 25.)

DDC on edelleen maailman käytetyin luokitusjärjestelmä: sitä käytetään kirjastoissa n. 140 maassa (OCLC 2011, viitattu 19.4.2017). Seuraavan sivun taulukko 3 esittää DDC:n pääluokat sen ensimmäisen julkaisun aikaan ja edelleen vuonna 2011. Tieteen ja teknologian kehittymisen myötä tulleet uudet aihealueet ovat mahtuneet mukaan olemassa oleviin luokkiin, ja järjestelmä näyttää edelleen hyvin samanlaiselta kuin ensimmäisessä julkaisussa.

Taulukko 3. Dewey Decimal Classification pääluokat vuosina 1876 ja 2011 (Dewey 1876, viitattu 18.4.2017; OCLC 2011, viitattu 19.4.2017).

	1876	2011
0	General	Computer science. Information. General works
100	Philosophy	Philosophy. Psychology
200	Theology	Religion
300	Sociology	Social sciences
400	Philology	Language
500	Natural Science	Science
600	Useful Arts	Technology
700	Fine Arts	Arts. Recreation
800	Literature	Literature
900	History	History. Geography

4.2 Yleinen kymmenluokittelu, UDK

Deweyn kymmenjärjestelmästä kehittyi jo 1800-luvun loppupuolella yleinen kymmenluokittelu UDK, jossa oli uusien luokkien rakentamisen mahdollisuus (Meriläinen 1984, 26). UDK:ta käytetään edelleenkin noin 130 maassa. Kansainvälisesti se tunnetaan nimellä Universal Decimal Classification, UDC. (UDC Consortium 2017, viitattu 11.4.2017.) Suomessa käytettävä lyhenne tulee luokitusjärjestelmän saksankielisestä nimestä Universelle Dezimalklassifikation. UDK on nykyään laajalti käytössä tieteellisissä ja oppilaitoskirjastoissa.

Taulukko 4. Yleinen kymmenluokittelu UDK (Meriläinen 1984, 133–134).

0	Yleisluonteiset julkaisut. Bibliografiat. Kirjastotoimi
1	Filosofia. Psykologia. Moraali. Etiikka
2	Uskonto. Teologia
3	Yhteiskuntatieteet
4	Ei käytössä toistaiseksi
5	Matematiikka. Luonnontieteet
6	Sovelletut tieteet. Lääketiede. Tekniikka
7	Taide. Musiikki. Urheilu
8	Kielitiede. Kirjallisuus
9	Maantiede. Elämäkerrat. Historia

4.3 Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä, YKL

Deweyn kymmenluokituksen ensimmäinen, keskeneräinen suomalainen sovitelmä ilmestyi vuonna 1913. Valtion kirjastotoimikunta valitsi sen yleisille kirjastoille suositeltavaksi luokitusjärjestelmäksi. (Eskola 2009, 303.) Kirjastotoimikunnan johtaja Helle Cannelin (myöh. Kannila) teki siitä laajemman mukaelman, joka julkaistiin 1925 nimellä Luokitusopas kirjallisuutta varten (Luokitusopas 1975, 1).

Deweyn alkuperäistä mallia ei haluttu muuttaa radikaalisti, mutta joitain suurempia muutoksia otettiin käyttöön Tanskassa julkaistusta mukaelmasta, mm. maantieteen erottaminen historiasta (luokka 9) pääluokaksi 4, ja entisen nelosluokan eli kielitieteen siirtäminen kirjallisuuden luokkaan 8. Luokitusoppaasta julkaistiin muuttumattomat uudet painokset vuosina 1930, 1937 ja 1948 entisten loputtua kirjakaupoista. (Kirjallisuuden luokitusopas 1960, 5)

Vuonna 1954 Suomen Kirjastoseura asetti luokitusoppaan uudistamiseksi komitean, jonka puheenjohtajana toimi jälleen Kannila. Suurempia kirjastoja konsultoiin ja päätös oli pysytellä aiemman luokitusoppaan mallissa, jota laajennettaisiin ja nykyaikaistettaisiin. Deweyn järjestelmän lisäksi uuden luokitusoppaan apuna käytettiin tanskalaista mukaelmaa, Helsingin kaupunginkirjaston luokitusta, yleistä kymmenluokitusta UDK:ta, ja ruotsalaista luokitusjärjestelmää. Valmis luokitusopas ilmestyi vuonna 1960. (Sama, 6.)

70-luvulla Kirjastoseuralle esitettiin toiveita oppaan uudistamiseksi ja laajentamiseksi. Kirjastoille lähetettyjen lukuisten kyselyiden ja asiantuntijalausuntojen avulla saatiin julkaistua uudistettu luokitusopas vuonna 1975. (Luokitusopas 1975, 1–2.) Toinen, korjattu painos tehtiin 1981. Vuosikymmenen loppupuolella perustettiin opetusministeriön toimeksiantona Luokitusta uudistava työryhmä (LUU) tehtävänänsä nykyaikaistaa, seurata ja korjata yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmää. Vuonna 1990 LUU-ryhmä siirtyi opetusministeriön alaisuuteen. (Valjakka 2005, 7.)

Vuonna 1990 työryhmä oli myös uudistanut kaikki kirjastoluokat asiantuntijoiden ja neljän testikirjaston avulla (Joensuun, Jyväskylän, Kuopion ja Rauman kaupunginkirjastot). Tämän jälkeen kerättiin vielä palautetta 35 yleiseltä ja tieteelliseltä kirjastolta. 1991 YKL:n hakemisto ilmestyi omana kokonaisuutenaan, aiempia oppaita huomattavasti laajempana. Pohjana käytettiin Helsingin kaupunginkirjaston luokitusjärjestelmän hakemistoa. Myös musiikin luokitus uusittiin, ja se sai erillisen osansa vuotta myöhemmin. (Sama, 8.)

Vuonna 1999 keskuskirjastona toimiva Helsingin kaupunginkirjasto sai opetusministeriöltä tehtäväkseen huolehtia LUU-ryhmän avulla YKL:n sisällöllisestä ylläpidosta. YKL:stä haluttiin kehittää kolmikielinen verkkopalvelu, joten myös painetut YKL-oppaat käännettiin ruotsiksi ja englanniksi. (Sama, 9.)

Verkko-YKL julkaistiin vuonna 2000. Verkossa toimiva järjestelmä sai runsaasti näkyvyyttä, koska se oli kaikkien käytettävissä. Tämän lisäksi sitä voitiin myös päivittää jatkuvasti. YKL:ää uudistetaan tarpeen mukaan koko ajan erilaisin lisäyksin ja muutoksin. (Valjakka 2005, 9.)

Verkko-YKL:n omistaa opetus- ja kulttuuriministeriö. YKL on edelleen käytössä kaikissa Suomen yleisissä kirjastoissa lukuun ottamatta Helsingin kaupunginkirjastoa. Seuraavat taulukot esittelevät YKL:n luokkia nykypäivänä. (Opetusministeriö 2017, viitattu 11.4.2017).

Taulukko 5. YKL:n kymmenen pääluokkaa.

0	Yleisteokset. Kirja-ala. Kirjastotoimi. Yleinen kulttuuripolitiikka. Joukkotiedotus
1	Filosofia. Psykologia. Rajatieto
2	Uskonto
3	Yhteiskunta
4	Maantiede. Matkat. Kansatiede
5	Luonnontieteet. Matematiikka. Lääketiede
6	Tekniikka. Teollisuus. Käsityö. Maa- ja metsätalous. Kotitalous. Liiketalous. Liikenne
7	Taiteet. Liikunta
8	Kaunokirjallisuus. Kirjallisuustiede. Kielitiede
9	Historia

YKL:ssä kirjallisuus luokitetaan ensisijaisesti asiasisältönsä perusteella, mutta muotoluokat mahdollistavat myös ryhmittelyn kirjallisen muodon, lähestymistavan tai tason mukaan. Muotoluokka lisätään varsinaisen luokan perään. Esimerkiksi luokka 65.4 tarkoittaa tekstiilityötä käsittelevää aineistoa. 65.4051 kertoo kyseessä olevan tekstiilityötä käsittelevä aikakauslehti. Seuraavan sivun taulukko 6 listaa YKL:n muotoluokat.

Taulukko 6. YKL:n muotoluokat.

01	Filosofia. Teoria. Tutkimusmenetelmät
02	Kartat. Kartastot
03	Hakuteokset
038	Sanakirjat. Sanastot
04	Kokoomateokset. Kokoelmat
05	Kausijulkaisut
051	Aikakauslehdet
053	Vuosikirjat. Kalenterit. Almanakat
054	Sanomalehdet
06	Järjestöt
062	Museot. Museonhoito
063	Näyttelyt. Messut
064	Arkistot. Arkistonhoito
065	Kokoukset
07	Oppikirjat. Harjoituskirjat. Musiikin oppimateriaalit
08	Taulukot
081	Standardit. Normit
09	Historia

Muotoluokkien lisäksi kokoelman hahmottamista helpottavat alaluokkien jaot kieliin ja maantieteellisiin alueisiin, joissa Suomea ja suomenkieltä kuvaa numero 2, Pohjoismaita ja sen kieliä 3, Ruotsia ja ruotsin kieltä 3.1, Norjaa ja norjan kieltä 3.2 jne. Taulukossa 7 on esimerkkejä luokista, jotka hyödyntävät kielellistä tai alueellista jakoa.

Taulukko 7. YKL:n kielen ja alueen mukainen jako.

40	Maantiede	42	Suomen maantiede
		43.1	Ruotsin maantiede
70.9	Yleinen taidehistoria	70.92	Suomen taidehistoria
		70.931	Ruotsin taidehistoria
78.4	Kansanmusiikki	78.42	Suomalainen kansanmusiikki
		78.431	Ruotsalainen kansanmusiikki
82	Runot	82.2	Suomenkieliset runot
		82.31	Ruotsinkieliset runot

Tietokirjallisuus ja musiikkiaineisto on luokiteltu hyvin tarkkaan ja systemaattisesti. Kaunokirjallisuudesta puuttuu vastaava täsmällisyys. Osasyynä on kaunokirjallisuuden monitulkittavuus, joka tekee sen yksiselitteisestä luokittelusta hyvin vaikeaa. Genrekirjallisuuden hyllyttämistä on myös kartettu, koska sillä on ollut kirjastopiireissä leima ”matalana” viihteenä. (Hypén 2006, 48, 53.)

Suorasanaisen kertomakirjallisuuden luokittelu kokonaisuudessaan pääluokkaan 84, alaluokkien määrittäessä vain julkaisun kieltä, ei kuitenkaan vastannut asiakkaiden tarpeita. Aihepohjaista aineiston hakua tuettiin sisällönkuvailumenetelmillä, erityisesti asiasanoilla. Kirjastojärjestelmään voidaan lisätä lukuisia asiasanoja, kun hyllypaikkoja voi olla vain yksi. (Tuomi 2011, 123, 125.)

Asiasanoituksesta huolimatta esiintyi halukkuutta varsinaisiin genrehylyihin. Genreluokituksen taustalla on ajatus siitä, että asiakkaiden aineistohaku nojautuu seilailuun. Genrehylyistä on hyötyä, jos niitä voi muodostaa selvästi hahmotettavista kirjallisuuden lajeista. (Sama 130–131.)

Kirjastoseuran Fiktioryhmän ja Turun kaupunginkirjaston vuonna 2006 suorittamassa kyselyssä selvitettiin kaunokirjallisuuden sisällön mukaan luokittamista Suomen kirjastoissa. Tarkoitus oli kartoittaa mahdollisuutta valtakunnalliselle yhtenäiselle käytännölle. 243 vastaajakirjastosta miltei kaikilla oli jo käytössä jonkinlaista genrejaottelua, ja yhtenäistä luokitusta toivottiin. Tulosten perusteella Fiktioryhmä ehdotti LUU-ryhmälle kaunokirjallisuuden sisältöluokkien sisällyttämistä YKL:ään. (Hypén & Kesonen 2006, 1–3, 7.) Kyselyä esitellään vielä tarkemmin luvussa 5.2.

Fiktiivisen aineiston lisäluokkia oli alun perin 11, mutta niitä päivitettiin vuosien saatossa. Urheilu lisättiin vuonna 2009, eläimet 2011 ja viimeisimpänä erotiikka vuonna 2014 (Opetusministeriö 2014, viitattu 22.5.2014).

Taulukko 8. Fiktiivisen aineiston lisäluokat.

Eläimet	Kauhu
Erotiikka	Novellit
Erä	Romantiikka
Fantasia	Scifi
Historia	Sota
Huumori	Urheilu
Jännitys	Uskonto

Poikkeuksellinen novellit-lisäluokka toimii perinteisen genren sijaan kaunokirjallisuuden muotoluokkana, joten novellit voidaan luokitella vielä erikseen toiseen genreen kuuluvaksi. Lisäluokkien tarkemmat kuvaukset näkyvät liitteessä 4.

4.4 Helsingin kaupunginkirjaston luokitusjärjestelmä, HKLJ

Helsingin kaupunginkirjasto on tehnyt YKL:stä hieman poikkeavan oman luokitusjärjestelmänsä HKLJ:n. HKLJ:ssä on hyvin samanlaiset tietokirjallisuuden luokat, mutta se on erottanut kaunokirjallisuuden kokonaan omaksi, erilliseksi luokitukseseen. Näin 800-luokka luonnollisesti eroaa selkeämmin YKL:n 80-luokasta. 800-luokka on jaettu kielialueittain kielitieteelle. Myös muotoluokat eroavat YKL:stä. (Helsingin kaupunginkirjasto 2017, viitattu 11.4.2017.) Tarkemmat pääluokat näkyvät liitteessä 5.

Helsingin kaupunginkirjasto kuuluu Helmet-kirjastoverkostoon. Helmetiin kuuluvilla Espoolla, Vantaalla ja Kauniaisilla on kuitenkin kirjastoissaan käytössä YKL. (Helmet 2017b, viitattu 22.4.2017.)

Taulukko 9. HKLJ:n kymmenen pääluokkaa.

000	Kirja-ala
100	Filosofia
200	Yleinen uskontotiede. Yleinen uskonnonfilosofia
300	Yhteiskuntatieteet
400	Maantiede
500	Luonnontieteet
600	Sovelletut tieteet
700	Taiteen tutkimus. Yleinen taidehistoria
800	Kirjallisuustiede
900	Historiantutkimus. Maailmanhistoria

HKLJ:n kaunokirjallisuuden luokat on järjestetty kielen mukaan, kuten YKL:ssä. Sukukielet löytyvät saman numeron alta, esimerkiksi vironkielinen kirjallisuus on 1.8 ja tanskankielinen 2.8. HKLJ:n kielten alaluokat eivät kuitenkaan korreloi täysin YKL:n alaluokkien kanssa.

Taulukko 10 näyttää kaunokirjallisuuden pääluokat. Sitä voi verrata taulukkoon 11, jossa näkyvät YKL:n kieliluokat. HKLJ:n tarkemmat luokat ovat esillä liitteissä 5 ja 6.

Taulukko 10. HKLJ: kaunokirjallisuuden pääluokat.

- 1 Suomenkielinen kaunokirjallisuus
- 2 Ruotsinkielinen kaunokirjallisuus
- 3 Saksankielinen kaunokirjallisuus
- 4 Englanninkielinen kaunokirjallisuus
- 5 Ranskankielinen kaunokirjallisuus
- 6 Italiankielinen kaunokirjallisuus
- 7 Espanjankielinen kaunokirjallisuus
- 8 Venäjänkielinen kaunokirjallisuus
- 9 Muiden kielten kaunokirjallisuus

Taulukko 11. YKL:n kertomakirjallisuuden alaluokat.

- 84.2 Suomenkielinen kertomakirjallisuus
- 84.3 Pohjoismaisilla kielillä julkaistu kertomakirjallisuus
- 84.4 Saksankielinen kertomakirjallisuus
- 84.5 Englanninkielinen kertomakirjallisuus
- 84.6 Romaanisilla kielillä julkaistu kertomakirjallisuus
- 84.7 Slaavilaisilla ja balttilaisilla kielillä julkaistu kertomakirjallisuus
- 84.8 Muilla indoeurooppalaisilla kielillä julkaistu kertomakirjallisuus
- 84.9 Muilla kielillä julkaistu kertomakirjallisuus

5 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Kirjaston tehtävä on päivittää kokoelmaansa ja palvelujaan asiakkaiden tarpeiden mukaan. Kirjastojärjestelmien kehittyessä asiakkaat voivat löytää aineistoa yhä useammalla tavalla. Jotkut verkko-kirjastot mahdollistavat asiakkaiden itsensä osallistumisen luettelointiin esimerkiksi tageilla ja arvosteluilla.

Kirjastoissa on kuitenkin edelleen suuret painetut kokoelmat, ja painettu kirja voi sijaita vain yhdessä hyllyssä. Niinpä kirjastoluettelon monipuolisuudesta huolimatta oikean hyllypaikan valitseminen on tärkeää. Hyllyjen järjestyksen pitää myös olla toimiva ja houkutteleva.

Aikaisemmat tutkimukset tukevat näkemystä siitä, että asiakkaat haluavat aiheen mukaan järjestettyä ja merkittävää aineistoa. Kaunokirjallisuuden genreillä on kova suosio, ja niitä on vuosien kuluessa erotettu yhä enemmän omiksi ryhmikseen. Myös tietokirjallisuuden kohdalla on joskus parantamisen varaa perinteiseen luokitusjärjestelmään nähden. Muutoksia tehdään asiakaslähtöisesti. Hyllyjen tai merkintöjen muuttaminen on kirjastoille työlästä, mutta lopputuloksiin ovat yleensä tyytyväisiä niin asiakkaat kuin henkilökuntakin.

Asiakkaat etsivät kirjastosta aineistoa useilla eri tavoilla. Tekijän mukaan hakiessaan asiakas voi suunnata suoraan vakiohyllypaikalleen. Tiettyä teosta pitää todennäköisemmin hakea kirjastoluettelosta. Aiheen mukaisesti järjestettyjä hyllyjä taas usein selaillaan etsien ”jotain”.

Kaunokirjallisuuden genrejä on ollut käytössä jo pitkään ennen YKL:n fiktiivisen aineiston lisäluokkia. Tämän luvun kaksi ensimmäistä alalukua käsittelevät tutkimuksia ennen lisäluokkien syntyä. Luvut 5.3–5.5 esittelevät tuoreempia asiakaskyselyitä, joissa kartoitetaan asiakkaiden tyytyväisyyttä ja toiveita genreihin liittyen.

Tietokirjallisuuden uudelleenjärjestämisestä on huomattavasti vähemmän tutkimuksia. Tätä selittää osaksi YKL:n tarkkuus tietoluokissa. Tarvetta muutoksiin ei ole yhtä paljon kuin kaunokirjallisuuden kohdalla. Joitakin muutoksia on tehty, mutta niitä ei ole juurikaan kartoitettu. Luvuissa 5.6 ja 5.7 käsitellään ulkomailla tehtyjä tutkimuksia, jotka koskevat sekä kauno- että tietokirjallisuutta. Lopuksi vielä 5.8 luvussa kerrotaan kahdesta kansainvälisestä artikkelista, joissa pohditaan koko luokitusjärjestelmän tarvetta ja suuntaa digitaaliajalla.

5.1 Saartin 90-luvun tutkimukset

Saartin (1996, 9) tutkimuksessa selvitettiin kaunokirjallisuuden hyllyluokittamisen vaikutusta asiakkaiden kirjaston käyttöön. Osana tutkimusta Kuurnan lähikirjaston aktiiviasiakkailta kysyttiin toiveita hyllyryhmiksi, joita Kuurnassa ei tuolloin ollut lainkaan. Lomakekyselyn vastaukset koettiin yllättäviksi, sillä vallitseva tekijän mukaan aakkostettu järjestys sai vähemmän kannatusta kuin kirjallisuuden lajin mukainen järjestys. (Sama, 113–115.)

Kuhmossa ja Lohtajalla suoritettavat kyselyt paljastivat yleisen hyllyjen selailun asiakaskuntien suosituimmaksi tavaksi etsiä luettavaa. Kaunokirjallisuuden osalta saadun palautteen myötä huomattiin myös, että useat asiakkaat kelpuuttivat samankaltaista luettavaa aluksi haetun teoksen sijaan, jos haettua ei löytynyt helposti hyllystä. Aihehenmukaisen luokittelun katsottiin palvelevan tällaisia asiakkaita hyvin. Aihehyllyjen käyttöönoton jälkeen niiden selaaminen nousi Lohtajalla muutamassa vuodessa käytetyimmäksi hakustrategiaksi yleisen selailun sijaan. (Sama, 81–85).

5.2 Fiktiivisen aineiston lisäluokkien synty

Hypénin ja Kesosen raportissa (2006, 1) kerrotaan Fiktioryhmän ja Turun kaupunginkirjaston suorittamasta kyselystä Suomen yleisille kirjastoille. Kaunokirjallisuuden sisällönmukaiselle luokitukselle ei ollut tarjolla yhtenäistä ohjetta. Niinpä kyselyyn vastanneissa kirjastoissa ilmeni lukuisia erilaisia hyllytys- ja merkintätapoja. Kysely lähetettiin 425 kirjastoon, ja vastauksia saatiin 243. Lähes kaikilla vastaajakirjastoilla oli käytössä jonkinlaista genreryhmittelyä kertomakirjallisuuden kohdalla. Yleisin tapa oli 2–7 genrehyllä, ja loppu kertomakirjallisuus oli yksissä aakkosissa. (Sama 1–2.)

Asiakaspalaute ryhmittelyistä oli enimmäkseen myönteistä. Genreluokituksen katsottiin helpottavan kokoelman käyttöä ja kirjojen löytymistä. Kritiikkiä aiheutti hyllyryhmien hahmottaminen, ja saman kirjailijan teosten jakaantuminen eri hyllyihin. Asiakkaita joskus myös hämmensivät eri kirjastojen erilaiset käytännöt kaunokirjallisuuden ryhmittelyssä. Kirjastoyhteistyö ei kuitenkaan kärsinyt ryhmittelystä. (Sama 2–3.)

Kirjastoilta kysyttiin mitä genrejä he ehdottomasti haluaisivat mukaan yhtenäiseen luokituskaavaan. Halutuimmat genret olivat jännitys, erityisesti dekkarit, sekä fantasia ja sci-fi. Fantasia ja sci-fi esiintyivät kirjastoissa usein yhteisgenreinä. (Hypén & Kesonen 2006, 4.)

Taulukko 12. Maanlaajuisen genrekyselyn halutuimmat genret, n=243
(Hypén & Kesonen 2006, 4–5).

Fantasia	84 + 18
Scifi	70 + 18
Jännitys	85
Sota	100
Romantiikka	83
Erä	72
Dekkarit	68
Historia	52
Uskonto	44
Huumori	41

Fantasiaa toivoi yhteensä 102 kirjastoa, joista 18 yhdistettyä scifiä ja fantasiaa. Scifiä toivoi 88 kirjastoa. Jännitys oli kolmantena, ja siitä eriteltyt dekkarit seitsemäntenä. Sota- ja eräkirjallisuutta toivottiin tietokirjallisuutta yhdistäviksi kokonaisuuksiksi, pelkkä kertomakirjallisuus näiden kohdalla sai vain murto-osan äänistä. (Sama.)

Vain 17 % kirjastoista halusi genreryhmittelyä muulle kuin kertomakirjallisuudelle. Nämä toiveet kohdistuivat lähinnä runoihin ja sarjakuviin. (Sama, 3–4.)

Kolme neljäsosaa vastaajakirjastoista piti genreluokittelua omassa kirjastossaan tärkeänä. Heistä 59 % toivoi yhtenäistä luokituskaavaa. Yli puolet kaikista vastaajakirjastoista oli hyvin valmiita tai täysin valmiita muuttamaan omaa ryhmittelykäytäntöään valtakunnallisen kaavan mukaiseksi. (Sama, 4.)

Fiktioryhmä esitti tulosten perusteella että YKL:ä ylläpitävä LUU-ryhmä sisällyttäisi kaunokirjallisuuden sisältöön perustuvan luokituksen osaksi järjestelmää. BTJ Kirjastopalvelun toivottiin myös ottavan uuden luokituskaavan mukaan kaunokirjallisuuden sisällönkuvailuun. (Sama, 7.)

5.3 Genrekysely neljässä Suomen yleisessä kirjastossa

Kopperoisen ja Puiston opinnäytteessä suoritettiin genreihin liittyvä asiakaskysely neljässä eri Suomen kirjastossa (Rovaniemi, Kemi, Raahe ja Pori). Kyselyn vastaajista 97 % toimi itsenäisesti etsiessään kirjallisuutta, ja noin 70 % käytti genremerkintöjä apunaan etsinnöissä. (2014, 38, 41.)

Kyselyssä myös kartoitettiin asiakkaiden suosimaa genrejaottelun tapaa. Taulukon 13 tuloksista voi päätellä, että yli puolet asiakkaista suosii genremerkintöjä (69 + 30) ja yli puolet hyllyluokitusta (64 + 30). Yli 90 % asiakkaista haluaa jonkinlaista jaottelua genreille. (Sama, 40.)

Taulukko 13. Genrekyselyn 2014 vastaukset parhaasta kaunokirjallisuuden luokittelusta.

Yhdet aakkoset + genremerkit	69	39,2 %
Hyllyluokat	64	36,4 %
Hyllyluokat + genremerkit	30	17,0 %
Ei merkintää	13	7,4 %
Yhteensä	176	100,0 %

Eri genrejen suosiota kartoittaessa selkeästi käytetyimmäksi genreksi nousi jännitys. Se oli suosituin jokaisessa kaupungissa, paitsi Porissa, jossa oli olemassa myös oma luokkansa dekkareille. Porin suosituin genre oli historia, mutta yhteenlaskettuina jännitys ja dekkarit menivät myös sen ohitse. Jännityksen jälkeen toiseksi suosituimmiksi genreiksi vastaajakirjastoissa yhteensä nousivat romantiikka ja fantasia, ja niiden jälkeen novellit ja scifi. (Sama 42–46.)

Toivotuin uusi genre oli elämäkertaromaanit. Sen jälkeen historia, joka oli jo käytössä Porissa. Näiden jälkeen eniten haluttiin yhteiskunnallisia romaaneja ja huumoria. Myös dekkarit, seikkailu ja satiiri saivat useita ääniä. (Sama 42–46.)

Asiakkaat olivat antaneet genreluokituksesta positiivista palautetta. Se auttoi luettavan löytämisessä ja uusien löytöjen tekemisessä. Romantiikkahylly jakoi mielipiteitä. Suosiosta huolimatta sitä myös kartettiin. (Sama 46–47.)

5.4 Genrekysely Vieremän kunnankirjastossa

Koukkari (2010, 3) suoritti asiakastyytyväisyyttä tutkivan genrekyselyn Vieremän kunnankirjastossa. Genreluokitukseen suhtauduttiin jälleen kerran hyvin positiivisesti. Genreluokista löytyivät kiinnostavat teokset helposti ja nopeasti. Samalla epäkiinnostavat genret siivottiin pois yleisestä kokoelmasta. (Sama 78–79.)

Kyselyn mukaan kaunokirjallisuuden hakuperusteena oli useimmiten kirjan aihepiiri tai kirjailijan nimi. Kirjan nimellä haettiin enemmänkin silloin tällöin. Asiakkaat nauttivat kirjojen selailusta, etenkin uutuus-, palautus- ja genrehyllyt olivat usein käytössä. Toivotuimpia uusia genre-ehdotuksia olivat novellit ja historia. (Sama 57, 59–60, 83.)

5.5 Kaunokirjallisuuden hakustrategioita

Saarisen ja Vakkarin (2013, 736, 738) tutkimuksessa haastateltiin kuuttatoista kirjastoasiakasta mm. heidän tavoistaan löytää hyvää luettavaa. Aineistoa haettiin kahdella eri tavalla: asiakkaalla oli joko mielessä tietty kirjailija tai teos, tai hän vain etsi ”hyvää luettavaa” (sama, 746).

Useimmat vastaajat pitivät teoksen hakua kirjailijan tai kirjan nimen mukaan helppona. Genrehylytys hankaloitti vähemmän lukevien hakua, jos teoksen genrestä ei ollut etukäteen varmuutta – aktiivilukijoita genret taas auttoivat. Satunnaislukijat eivät selailleet kokoelmaa juuri ollenkaan, vaan heillä oli kirjastoon astuessaan jo selvä kuva siitä mitä hakivat. Aktiivilukijat hyödynsivät palautus- ja uutuushyllyjä ja selailivat usein. (Sama, 746–747.)

Tutkimuksen tietopohjassa viitattiin myös Mikkosen ja Vakkarin 2012 suorittamaan koko Suomen kattaneeseen kyselyyn, jossa määriteltiin aikuislukijoiden keinoja päästä käsiksi kertomakirjallisuuden yleisissä kirjastoissa. Vastanneista 57 % käytti teos- tai tekijähakua, 29 % selaili hyllyjä usein, ja 10 % käytti kirjastoluetteloa. Aktiivilukijat selailivat selvästi useammin, ja käyttivät teos- tai tekijähakua hieman enemmän kuin satunnaislukijat, mutta kirjastoluettelon käytössä ei havaittu eroja. (Sama, 738.)

5.6 Vaihtoehtoisia hyllytysratkaisuja Ruotsissa

Järlingin opinnäytteessä (2012, 12–13) tutkittiin vaihtoehtoisia hyllyjärjestyksiä Ruotsissa. Kyselyyn vastanneista 114 kirjastosta 77 ilmoitti tehneensä muutoksia ruotsalaiseen kirjastoluokitusjärjestelmään (SAB). SAB ei kuulu kymmenjärjestelmiin, vaan siinä on omat aihealueensa merkitävinä aakkosin (liite 7). Eniten muutoksia oli tehty lasten- ja nuortenosastolla (66 kirjastossa), mutta myös aikuisten tietokirjallisuuden (49) ja kaunokirjallisuuden kohdalla (41) (sama, 15).

Ehdoton enemmistö kirjastojen henkilökunnasta suhtautui ajatukseen uusista järjestyksistä positiivisesti (72). Vain yksi vastaajakirjasto piti hyllyjärjestysten muutoksia negatiivisena asiana. Asiakaspalaute muutoksista oli myös ollut enimmäkseen positiivista. (Sama, 19–20.)

*Taulukko 14. Suhtautuminen vaihtoehtoisii hyllyjärjestyksiin
Ruotsin yleisissä kirjastoissa 2012.*

	Henkilökunta	Asiakkaiden palaute
Myönteinen	94 %	78 %
Hyvää ja huonoa	5 %	19 %
Kielteinen	1 %	0 %
Ei vastausta	0 %	3 %

Henkilökunta oli hyvin tyytyväinen omaan kirjastoon tehtyihin muutoksiin. Hyllyjärjestyksiä vaihtaneista 77 kirjastosta 30 vastasi olevansa täysin tyytyväinen muutoksiin, ja 44 kertoi olevansa enimmäkseen tyytyväinen. Pientä tyytymättömyyttä ilmaisi kaksi kirjastoa, ja yksi kirjasto jätti vastaa-matta. (Järling 2012, 22.)

Ehdottomasti yleisin kannustin muutoksiin oli asiakaslähtöisyys. SAB:ta pidettiin epäjohdonmukai-sena ja hankalana järjestelmänä asiakkaille. Uudistetuista hyllyistä asiakkaat löysivät haluamansa materiaalin helpommin. Yleisimmät uudet hyllytysratkaisut olivat kaunokirjallisuuden genrejärjestys ja tietokirjallisuuden teemoittaminen yhteen eri SAB-ryhmistä. Monissa tapauksissa oli myös sekoitettu faktaa ja fiktiota yhden aihealueen alle. (Sama 27–28.)

Vaihtoehtoisten järjestysten negatiivisia puolia olivat mm. muutosprosessin raskaus, asiakaskunnan heterogeenisuus materiaalin etsinnässä ja tietyn genren valinta joidenkin aineistojen kohdalla. (Järling 2012, 26–28)

Tyytymättömyys SAB-luokitusjärjestelmään oli ilmeinen. Ruotsissa ollaankin hiljalleen siirtymässä Deweyn kymmenluokitukseen (Kungliga biblioteket 2016, viitattu 23.4.2017).

5.7 Kirjakauppareilinen hyllyjärjestys Australiassa

Vuonna 2005 Beaumarisin julkisessa kirjastossa, Baysidessä, Australiassa, koettiin hyllyjärjestysten palvelevan asiakkaiden tarpeita huonosti. Kirjastossa päätettiin kokeilla kirjakauppareiliseksi kuvattua uutta tapaa aineiston esillepanossa. Uudella järjestyksellä haluttiin lisätä tietokirjallisuuden lainaamista, säästää asiakkaiden aikaa, ja erotella lasten tietokirjallisuus omaksi kokoelmaksi lastenosastolle. (Hopkins 2007, 8–9.)

Deweyn kymmenluokituksen, DDC:n, mukaan yhdeksi kokoelmaksi hyllytetyn lasten ja aikuisten tietokirjallisuuden katsottiin olevan huonosti selailtavissa ja hahmotettavissa, vaikka lapsille suunnatut teokset oli merkitty selkämkykseen, ja ne löytyivät omana kokoelmanaan tietokannasta. Muusta tietokirjallisuudesta erillään omilla hyllypaikoillaan olivat elämäkerrat ja paikallishistoriakokoelma. Kaikki aikuisten kertomakirjallisuus oli yksissä aakkosissa tekijän mukaan; kymmeneen genreen jaettua genrekirjallisuutta merkittiin tarroilla. (Sama.)

Uudessa hyllytysratkaisussa yleisen aikuisten kertomakirjallisuuden lisäksi eriteltiin viisi suosituinta genreä omiin hyllyihinsä: rikos (jolla alaluokat dekkari/mysteeri ja jännitys/toiminta), romantiikka, perheromaanit, fantasia ja scifi. (Sama, 12.)

Aikuisten tietokirjallisuudessa luotiin yleiskokoelman, elämäkertojen ja paikallishistorian rinnalle kuusi uutta aihepiiriä (liite 8), joihin koottiin saman aiheisia teoksia, jotka DDC olisi erottanut omiksi luokiksi. Esimerkiksi aihepiiriin Taide ja käsityö kuuluvat Dewey luokat 700–710 ja 730–779 – kaikki tietokirjat, jotka käsittelevät luovaa työtä ja taidetta. Aihepiireillä haluttiin kannustaa asiakkaita selailemaan kokoelmaa. (Sama, 10.)

Palaute oli positiivista, ja muut kolme Baysiden sivukirjastoa pyrkivät myös ottamaan uudistukset käyttöön. Haittapuoliksi henkilökunta koki luetteloimisen monimutkaistumisen ja kaunokirjallisuuden monitulkittavuuden, joka tekee genreluokituksista vaikeaa. Väärään genreen luokiteltu kirja on asiakkaalta piilossa. (Hopkins 2007, 10–11.)

5.8 Hakukoneet, tietokannat, ja luokitusjärjestelmien tulevaisuus

Tehokkaat hakukoneet ja erikoistuneet tietokannat ovat käytännöllisempi tapa etsiä tietoa kuin kirjastoon paikan päälle hakeutuminen. (Bandyopadhyay & Boyd-Byrnes 2016, 598, 609.) Digitaalisen informaation aikakaudella perinteisten luokittelu- ja luettelointitapojen tarpeellisuutta on kyseenalaistettu, ja resursseja vievän metadatan laatimisen mielekkyydestä puhutaan.

Hjørland kertoo artikkelissaan Tanskan kuninkaallisen kirjaston ja Aarhusin yliopiston kirjaston toimista häivyttää kirjastojen omien luokitusjärjestelmien käyttö ja kirjojen omatoiminen luokittelu. Muutosten taustalla on kirjastojen mahdollinen tulevaisuudenkuva, jossa kattavat kokotekstiskannaukset mahdollistavat tarkan haun ilman teosten luokittelua ja asiasanoitusta. Monet kirjastot, mukaan lukien osa Tanskan kuninkaallisesta kirjastosta, käyttävät kongressin kirjaston laatimia DDC-luokituksia omien luokitusten sijaan. Hjørland arvelee useiden kirjastojen myös uskovan, että asiakkaiden suorittama teosten tagittaminen tulisi toimimaan joissain tapauksissa riittävänä sisälönkuvailuna. (2012, 299–300.)

Bandyopadhyay ja Boyd-Byrnes (2016, 597) viittaavat raportissaan lukuisiin lähteisiin, joiden mukaan etenkin opiskelijat suosivat Google Scholarin kaltaisia hakukoneita kirjaston tietopalvelun ja tietokantojen sijaan. Hjørlandin (2012, 301) mukaan painavin teoreettinen kysymys onkin, onko tiedonhaku suoritettavissa täydellisesti ilman jonkinlaista luokittelua, algoritmeilla, joilla Google Scholarin hakutuloksensa jäsentää.

Hjørland ehdottaa, että yleisen ajattelutavan sijaan, jonka mukaan luokittelu on standardisoitavissa ja uudelleenkäytettävissä eri konteksteissa, luokittelu muuttuisi palveltavien toimialojen, käyttäjäkuntien ja yhteisöjen mukaan. Jos luokittelun tarkoitus on tehdä relevantteja distinktioita suhteessa järjestelmän tavoitteeseen, niin UDK:n kaltaisten luokittelujärjestelmien pyrkimys objektiivisuuteen ei ole käytännöllistä. Kirjasto- ja tietopalvelualalla relevanssia on yleensä pohdittu suhteessa käyttäjään, mutta Hjørland esittää kehityssuunnaksi näyttöön perustuvan toiminnan, jossa relevanttius

määritellään tutkimusten tulosten perusteella rakennetuilla hierarkioilla. Näyttöön perustuvan lääketieteen tyhjentävät meta-analyysit ja rakennetut hierarkkiset suhteet ovat Hjørlandin mielestä osoitus siitä, että emme selviä ilman luokittelua. (2012, 302–303, 310–312.)

Käytännön tasolla haaste on se, kuinka kirjastoammattilaiset voivat osallistua dokumenttien löydettävyyden parantamiseen, kun ”informaatioekologiassa” on niin paljon kilpailevia ja alati kehittyviä palveluja. Tiedontarpeen mukainen paras hakukone tai muu järjestelmä on aina yhden klikkauksen päässä, joten satojen yksittäisten organisaatioiden omien järjestelmien ylläpitäminen ei palvele alaa tai asiakkaita. (Sama 301.)

Kirjasto- ja tietopalvelun nostaminen näkyvämmäksi alaksi Googlen jälkeisessä maailmassa vaatisi kattavaa kansainvälistä yhteistyötä kirjastoammattilaisten, tutkijoiden ja eri alojen ammattilaisten kesken. Esimerkkinä arvokkaasta, ammattitaitoa vaativasta työtehtävästä, jota tällä yhteistyöllä voitaisiin suorittaa, Hjørland antaa laadukkaiden aihekohtaisten bibliografisten tietokantojen luomisen. (Sama, 300.)

6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käydään läpi kyselyn tuloksia aihepiireittäin. Ensin esitellään 17 vastaajakirjastoa. Luku 6.2 käsittelee lähinnä kaunokirjallisuuteen liittyviä ilmiöitä, ja 6.3 tietokirjallisuutta. Luvussa 6.4 esitellään kolme erikoistapausta, joissa hyllyjärjestystä on muokattu laajemmin kuin yleensä. Lopuksi luvussa 6.5 käsitellään kirjaston fyysisten tilojen hyllyjärjestykselle asettamia rajoituksia.

Kirjastoille lähetetyssä lomakkeessa (liite 1) kysyttiin sekä kauno- että tietokirjallisuuden kohdalla tehtyjä vaihtoehtoisia hyllyjärjestelyjä, ja niiden näkyvyyttä kirjastojärjestelmässä. Vastauksia kirjoittaessa huomattiin, että osa kirjastoista mielsi esimerkiksi isotekstiset tai helppolukuiset kirjat omiksi genreikseen. Tämän kaltaiset ryhmittelyt päätettiin jättää tutkimuksen ulkopuolelle, koska aiheen syvällisempi tulkinta olisi vaatinut lisäkysymysten lähettämistä jo lukuisille vastanneille kirjastoille.

Kyselystä jäi erittelemättä myös palautushyllyt, joista saatiin muutama kommentti. Esimerkiksi Imatralla on jännitykselle oma palautushylly, ja Oulussa kaikille käytössä oleville kaunokirjallisuuden genreille (romantiikka, jännitys, sota, erä, fantasia/scifi). Kemijärvellä on käytössä genret myös lehdille, mutta suurin osa kirjastoista ei maininnut lehtiä vastauksissaan. Sarjakuvistakin tuli vain muutamia huomautuksia, jotka koskivat yleensä mangan erottamista muusta sarjakuvasta. Oulun erikoisempi sarjakuvaosasto esitellään kuitenkin luvussa 6.4.2.

6.1 Vastaajakirjastot

Kyselyyn vastasi yhteensä 17 kirjastoa, joista 12 oli pääkirjastoja ja 5 sivukirjastoja. Vastauksia tuli yhteensä 13 eri kunnasta, jotka näkyvät väkilukuineen taulukossa 15 seuraavalla sivulla. Rovaniemen vastaus käsitteli vain nuortenkirjallisuutta, muut kirjastot vastasivat sekä aikuisten- että nuortenkirjallisuudesta. Itäinen ja keskinen Suomi eivät olleet kyselyssä edustettuina, vaikka muutamia pyyntöjä lähetettiin jokaiseen Suomen maakuntaan. Vastauksia tuli kuitenkin Helsingistä Lappiin, ja useilta erikokoisilta kirjastoilta.

*Taulukko 15. Vastaajakirjastojen kaupunkien väkiluvut
(Väestörekisterikeskus 2017, viitattu 10.5.2017)*

Helsinki	638 640	Myrskylä	1 980
Imatra	27 473	Oulu	200 593
Jämijärvi	1 914	Pori	85 976
Kemijärvi	7 659	Raahe	25 015
Lempäälä	22 751	Rovaniemi	62 292
Mikkeli	54 567	Sysmä	3 955
Muhos	8 992		

Helsingin kaupunginkirjastolta vastasivat Kallion ja Vallilan kirjastot. Molemmat kaupunginosat kuuluvat Helsingin kantakaupunkiin. Vallilan kirjastossa on käytössä oma luokitustapansa, joka eroaa hieman HKLJ:stä. Molemmat kirjastot kuuluvat luonnollisesti Helmetiin. Helsingin kaupunginkirjasto on vasta yhtenäistänyt kaunokirjallisuuden genret, ja siirtyy pian aineiston kellutukseen.

Uudeltamaalta vastasi myös Porvoon pieni naapurikunta Myrskylä. Myrskylän kirjasto palvelee erityisesti vanhuksia ja lapsiperheitä. Kirjasto on siirtymässä Uudenmaan Helle-kirjastokimppaan, joten sen genrejaottelu on muutoksen alla.

Sysmän kunta sijaitsee Päijät-Hämeellä sijoittuen suurin piirtein Jyväskylän ja Lahden väliin. Kunta on tunnettu mökkeilijöistä – pääkaupunkiseudun kesäasukkaat ovat kirjaston vakiasiakuntaa. Sysmän kirjasto kuuluu Päijät-Hämeen Lastu-kirjastoihin.

Pirkanmaalta vastasi Tampereen naapurikunnasta Lempäälän pääkirjasto. Lempäälän kirjastot kuuluvat Piki-kirjastoihin.

Porin pääkirjasto on Satakunnan maakuntakirjasto. Porin kirjastossa on käytössä lukuisia genrejä – eniten tässä tutkimuksessa esitetyistä kirjastoista. Porin lähettyvillä sijaitsee myös pieni Jämijärven kunta. Jämijärven kirjastolla on vain yksi vakituinen työntekijä. Se kuuluu Porin kirjastojen kanssa Satakirjastoihin.

Mikkelin kirjasto on Etelä-Savon maakuntakirjasto. Kalevankankaan sivukirjasto sijaitsee n. 2 km:n päässä Mikkelin pääkirjastosta, peruskoulun yhteydessä. Kalevankankaan kokoelma painottuukin vahvasti lasten- ja nuortenkirjallisuuteen. Mikkelin kirjastot kuuluvat Lumme-kirjastoihin.

Etelä-Karjalasta vastasi Imatran pääkirjasto, joka toimii Kulttuuritalo Virran yhteydessä. Se kuuluu muiden Etelä-Karjalan kirjastojen kanssa Heili-kimppaan.

Oulun kaupunginkirjasto on myös seudun maakuntakirjasto. Oulun pääkirjastolla järjestettiin vuoden 2012 alussa aikuistenosasto kokonaan uusiksi. Vähän aikaa sitten musiikkiosaston yhteyteen perustettiin sarjakuvaosasto Sarjasto yhteistyössä Oulun Sarja-kuvakeskuksen kanssa. Sarjastosta kerrotaan enemmän luvussa 6.4.2.

Kastellin sivukirjasto sijaitsee monitoimitalossa reilun 4 km:n päässä Oulun pääkirjastosta. Kastellin kirjasto on kombikirjasto, eli se on samalla sekä lähikirjasto että koulukirjasto. Rajakylän sivukirjasto sijaitsee n. 7 km:n päässä pääkirjastolta, asutuslähiössä.

Muhos sijaitsee noin 40 km Oulusta kaakkoon. Muhoksen kirjastossa on ollut jo pitkään käytössä kirjastokeitaat, joihin on aseteltu kirjaston aineistoa aihepiireittäin. Kirjakeitaita esitellään tarkemmin luvussa 6.4.1.

Raahe sijaitsee noin 70 km Oulusta etelään. Raahen pääkirjastolla tehtiin vasta perusteellinen remontti, jonka myötä hyllyjärjestystä muutettiin, ja mm. palautusautomaatti saatiin ensimmäistä kertaa käyttöön. Raahessa otettiin myös käyttöön Oulun seudulla kehitetty oma lasten ja nuorten tietokirjallisuuden hyllyjärjestys, josta kerrotaan enemmän luvussa 6.4.3.

Rovaniemen kirjasto on Lapin maakuntakirjasto. Pääkirjaston lastenosasto osallistui kyselyyn. Kemijärven kunta sijaitsee n. 85 km Rovaniemeltä koilliseen. Kemijärven kirjasto kuuluu Rovaniemen kirjastojen kanssa Lappi-kirjastoihin.

6.2 Kaunokirjallisuus ja genret

Tässä luvussa esitetään kuinka monessa vastaajakirjastossa mikin genre oli käytössä. Käytössä olevalla genrellä ei välttämättä ole omaa hyllyä, vaan se on saatettu erottaa yleisestä kirjallisuudesta pelkästään merkintöjen avulla. Jotkut genret esiintyvät usein yhdessä: useimmiten erikseen merkittyinä, mutta samassa hyllyssä. Liite 9 esittelee kaikki genrevastaukset erittelemättä yhteisgenrejä.

Taulukko 16. Suosituimpien genrejen käyttöprosentti.

Genre	Aikuiset	Nuoret
Jännitys	94 %	53 %
Scifi	88 %	88 %
Fantasia	81 %	88 %
Kauhu	88 %	71 %
Sota	81 %	6 %
Erä	69 %	6 %
Romantiikka	63 %	6 %
Novellit	56 %	24 %
Huumori	38 %	6 %
Nuoret aikuiset		76 %

Yleisesti suosituimmat aikuisten genret edustivat fiktiivisen aineiston lisäluokkia, ja tulokset olivat muutenkin yhteneviä aiempien tutkimusten kanssa. Jämijärven pieni kirjasto ei ole ottanut aikuisten genrejä lainkaan käyttöön, sillä genremuutokset ovat työläitä ainoalle vakituiselle työntekijälle.

Aikuisten ja nuorten genreissä on paljon eroja. Ainoastaan Sysmän kirjastossa aikuisten ja nuorten osastojen genret ovat identtiset. Kirjastossa on siis käytössä myös nuorille harvinaisemmat genret, kuten romantiikka, sota ja erä.

Seuraavat 6 alalukua esittelevät eri genreryhmiä. Luku 6.2.7 käsittelee vieraskielistä kirjallisuutta, ja kaksi viimeistä alalukua kertovat genrevalinnasta, ja henkilökunnan kokemuksista genrejen parissa.

Vastauksissa ilmeni myös kaksi erikoisempaa muutosta, jotka liittyivät tiettyjen genrejen sijaan kaunokirjallisuuteen yleensä. Porissa mietelauseet ja sitaatit ovat runouden yhteydessä, ja kansanrunous ja näytelmät kirjallisuustieteen yhteydessä. Mikkelissä Kalevankankaan kirjasto on suunnattu pääasiassa lapsille ja nuorille. Siellä aikuisten kertomakirjallisuus on muutaman genren lisäksi luokiteltu kahteen eri yleisen kirjallisuuden kokoelmaan. Toinen käsittää tuoreimmat teokset, noin kahdelta viimeiseltä vuodelta, ja toinen vanhemmat. Tuoreiden teosten hyllyssä on aikuisten kertomakirjallisuutta monipuolisemmin, sillä teosten vanhentuessa nuorille huonommin sopivat aikuisten romaanit siirretään pääkirjastolle.

6.2.1 Jännitys

Jännitys on ollut aiemmissa tutkimuksissa kirjastojen suosituin aikuisten genre, ja niin on nytkin. Se on käytössä miltei kaikissa kirjastoissa. Ainoa poikkeus on Jämijärven kirjasto, josta puuttuvat muutkin aikuisten genret. Sielläkin jännityksen suosio on kuitenkin huomioitu esittelytelineiden avulla. Yksi teline on jännitysuutuiksille, ja toinen satunnaisille poiminnoille.

Muutamassa kirjastossa puhuttiin jännityksen yhteydessä dekkareista. Mikkelin kirjastoissa jännitysgenre sisältää yksinomaan dekkareita, sillä entinen dekkarigenre nimettiin jännitykseksi järjestelmävaihdon yhteydessä. Pääkirjastolla pohditaankin nyt muun jännityskirjallisuuden sisällyttämistä siihen. Porissa on sekä jännitys että dekkarit erikseen, mutta kuitenkin aakkostettuina samaan hyllyyn. Myös Sysmässä on eritelty dekkarit jännityksestä – poikkeuksellisesti myös nuorten osastolla. Yleinen jännityskirjallisuus on hyllytetty kauhun kanssa. Raahessa pohditaan kotimaisen ja ulkomaisen jännityksen erottamista toisistaan.

Jännitys on yleensä itsenäinen genre, mutta Sysmän lisäksi kaksi muutakin aikuistenosastoa yhdistää sen kauhun kanssa. Imatran nuorten osastolla jännitys on hyllytetty yhteiseen genrehyllyyn sci-fi, fantasian ja kauhun kanssa. Genret on kuitenkin merkitty erikseen. Nuorten osastoilla jännitys on selkeästi harvinaisempi genre: se on käytössä vain puolella vastaajakirjastoista.

6.2.2 Scifi, fantasia ja kauhu

Muut käytetyimmät genret ovat scifi, fantasia ja kauhu. Nämä genret esiintyvät usein yhdessä, mutta myös monissa tapauksissa omina kokonaisuuksinaan. Parissa kirjastossa on käytössä scifi/fan-

tasia-yhteishylly, ja muutamassa kirjastossa scifi/fantasia/kauhu. Kemijärvellä kauhuun yhdistetään myös erikseen mainittuna vampyyrit. Scifi ja fantasia ovat käytössä kaikissa kirjastoissa, ja kauhu-kin puuttuu vain yhdestä kirjastosta.

Kirjojen merkintä- ja sijoittelu vaihtelevat paljon. Oulun aikuistenosastolla scifi ja fantasia sijaitsevat samassa hyllyssä, mutta genret erottuvat toisistaan eriväristen tarrojen avulla. Muhoksen aikuistenosastolla on omat hyllypaikat ja värit scifille, fantasialle ja kauhulle. Nuorten puolella taas kaikki kolme genreä ovat samassa hyllyssä, samanvärisellä tarralla merkittyinä. Raahen kirjastossa on käytössä omat tarransa ja hyllynsä scifille ja fantasialle sekä aikuisten että nuorten puolella. Nuorten kauhu on merkitty omalla genretarralla, mutta sijaitsee muun nuorten kaunokirjallisuuden seassa.

Scifi on jännityksen tapaan käytössä miltei kaikilla aikuistenosastoilla. Jämijärven lisäksi se puuttuu vain Mikkelin Kalevankankaan nuorille suunnatusta kirjastosta. Fantasiaa ei käytetä kolmella aikuistenosastolla. Molemmat genret puuttuvat kahdelta nuortenosastolta. Oulussa scifi/fantasia-genre on kuitenkin käytössä nuorten aikuisten hyllyssä, ja suunnitteilla myös muualle nuortenosastolle. Myrskylän pienessä kirjastossa on käytössä signumit, joissa fiktiivisten lisäluokkien genret näkyvät. Käytännössä scifi ja fantasia on siis huomioitu kaikilla nuortenosastoilla.

Kauhu ei ole käytössä kolmella aikuistenosastolla, ja viidellä nuortenosastolla. Oulun nuortenosastolla on jännitys/kauhu-genren kohdalla sama tilanne kuin scifi/fantasiainkin kanssa. Oulun sivukirjastossa Rajakylässä pohditaan nuorten kauhun liittämistä jännityksen tai fantasian yhteyteen.

6.2.3 Aikuisille suunnattuja genrejä

Sotakirjallisuus on käytössä 12 vastaajakirjastossa ja eräkirjallisuus 10:ssä. Muista genreistä poiketen sota ja erä sijoitetaan usein aiheeseen liittyvän tietokirjallisuuden kanssa yhteen, joko samoihin aakkosiin, tai vähintäänkin toistensa lähetyville. Sota ja erä löytyvät kirjastoista yleensä vierekkäin, joskaan ei toisiinsa sekoitettuina.

Kauno- ja tietokirjallisuutta yhdistävät myös Helsingin kirjastoilla käytetyt paikallishyllyt. Kallio-kokoelma ja Vallila-kokoelma esittelevät kaupunginosaan liittyvää kirjallisuutta.

Romantiikka on genrenä 10 vastaajakirjastossa, ja sen käyttöönottoa pohdittiin Mikkelissä. Nuortenosastoilla romantiikka on käytössä perinteisessä muodossaan vain Sysmän kirjastossa, joskin Oulun nuorten aikuisten hyllyssä on romantiikkaosio. Viime vuosina nuorille on kirjoitettu paljon pararomantiikkaa, joka on otettu genreksi Satakirjastoihin kuuluvissa Porin ja Jämijärven kirjastoissa. Porissa kyseessä on yhdistetty genre dystopia/ pararomantiikka. Jämijärvellä on nuorten genrenä myös tykkääminen, ja Porissa aikuistenosastolla on käytössä usin fiktiivinen lisäluokka, erotiikka.

Huumori on käytössä aikuistenosastolla viidessä kirjastossa, ja Lempäälässä sekä aikuisten- että nuortenosastolla. Pääasiallisesti huumorilla on oma hyllynsä, mutta parilla osastolla kyse on vain genre-merkistä. Raahen nuortenosastolla on erikseen paikka vitseille. Helsingin kirjastoissa on käytössä myös aikuisten viihdegenre.

Historialliset romaanit ovat genrenä neljässä kirjastossa. Porissa ne ovat sekä aikuisten että nuortenosastolla, ja Jämijärvellä vain nuortenosastolla. Myrskylässä ja Muhoksella historiallinen genre on käytössä vain aikuistenosastolla. Muhos on aikoinaan käyttänyt genreä myös nuortenosastolla, mutta lakkauttanut sen katsoessaan, että historialliset romaanit liikkuvat paremmin yleisen nuortenkirjallisuuden seasta.

Vain Porissa on käytössä uskonnolliset romaanit. Muhos on palauttanut ne aikuisten yleisen kirjallisuuden sekaan samalla tavoin kuin nuorten historialliset romaanit. Sysmässä pohdittiin olisiko uskontogenren käyttöönotto tarpeellista.

6.2.4 Nuorten omat genret

Nuorten aikuisten (NA) genre on yksi vanhimpia käytettyjä kaunokirjallisuuden lisäluokituksia. Se on myös muita yleisiä genrejä vähemmän selkeä aihepiiriltään. Genreä käsitelläänkin monin eri tavoin niissä 13 kirjastossa, jotka kertoivat käyttävänsä sitä.

Muutamassa kirjastossa on nuorten aikuisten oma osasto. Tällöin NA ei ole edes genre. Silloinkin kun NA-kirjat kuuluvat nuortenosastoon, niille on kuitenkin poikkeuksetta oma hyllypaikkansa. Useimmissa kirjastoissa NA-kirjoja ei merkitä erikseen genretarralla, vaikka osaston tai kokoelman tunnus voi signumissa näkyäkin. Tällöin on mahdollista merkitä nuorten aikuisten kirjat myös perin-

teisempien genrejen mukaan. NA-genre ei aina näy lainkaan järjestelmässä, vaan henkilökunta nostaa omalla asiantuntemuksellaan kirjoja nuorten aikuisten hyllyyn.

Joissakin kirjastoissa NA oli nimetty ikäsuosituksella, esimerkiksi 15+. Rajakylän kirjastossa Oulussa ei erotella nuortenkirjallisuutta lastenkirjallisuudesta, joten nuorille suunnattu hylly onkin 13+, eikä vanhemmille nuorille ole enää erikseen omaa genreään. Tuo 13+ hylly laskettiin tässä tutkimuksessa kuitenkin mukaan NA-genreen, sillä se toimii samalla periaatteella: henkilökunta nostaa kypsemille nuorille sopivia kirjoja omaan hyllyynsä.

Nuorille aikuisille on suunnattu myös omia genrejä. Oulun pääkirjaston NA-hyllyssä on hyllyvälinsä lukuisille erilaisille teemoille. Perinteisiä genrejä edustavat romantiikka, jännitys/kauhu, scifi/fantasia. Näiden lisäksi on eroteltu muutamia muita nuoria kiinnostavia teemoja: tosia tarinoita, erilaisia maailmoja, minä nuori, ja nuoruus. Lähiainakoina otettiin käyttöön myös young adult fiction -hylly, eli englanninkielinen nuorten aikuisten hylly. Satakirjastoissa on käytössä tuoreita nuorten aikuisten genrejä kuten pararomantiikka ja dystopia.

Muita nuorten genrejä ovat urheilu-, eläin- ja hevosromaanit. Hevoskirjat eritellään kuuden, ja eläimet ja urheilu viiden kirjaston nuortenosastolla. Joskus kyseessä on kuitenkin yhteinen lasten- ja nuortenosasto, joten on mahdollista, että nämä genret sisältävät myös paljon lastenkirjallisuutta. Esimerkiksi Imatralla kaikki kolme genreä ovat lastenosaston genrejä, eivätkä ne ole käytössä nuortenosastolla. Lempäälässä kuitenkin hevoset ja urheilu ovat nimenomaan nuorten genrejä.

Oulussa on nykyään oma hylly nuorten runoudelle. Mikkelissä Kalevankankaan kirjastossa on nuorten genre arkikertomuksia, ja Raahen kirjastossa on oma paikka nuorten vitseille.

6.2.5 Novellit

Novellit genreinä kuvaa aineiston teeman sijaan enemmänkin muotoa. Yleensä teokset on mahdollista luokitella sekä novelliksi että jollain aiheella kuvaavaksi genreksi. Kymmenen vastaajakirjastoa kertoo erittelevänsä novelleja. Nuorten osastolla novellit ovat käytössä neljässä kirjastossa. Useimmiten novelleilla on oma hyllypaikka.

Lempäälässä novellit saavat paljon huomiota. Novelleille on oma hylly sekä aikuisten- että lastenosastolla. Tämän lisäksi aikuisille eritellään vielä kauhu/jännitysnovellit erikseen.

Sysmässä novellit merkitään genretarralla, mutta ne sijoitetaan muun kaunokirjallisuuden sekaan. Erillistä hyllyä aikuistenosastolle on kuitenkin mietitty. Rovaniemen nuortenosastolla on samankaltainen tilanne: jotkut asiakkaat ovat toivoneet novelleille genremerkin lisäksi omaa hyllykokonaisuutta.

Oulun pääkirjaston aikuistenosastolla novellit on sijoitettu omaan hyllyyn ja merkitty tarralla. Oulussa kuitenkin mietitään, olisiko novellit aiheellista sekoittaa takaisin muun kaunokirjallisuuden joukkoon. Nuortenosastolla on nostettu erilliseen hyllyyn nuorille suunnattuja novelleja.

6.2.6 Sateenkaarikirjallisuus

Sateenkaarikirjallisuus on uusi ja suosittu aihe kirjastojen genre- tai hyllyluokittelussa. Kallion ja Vallilan aikuistenosastoilla on käytössä sateenkaarihyllyt, joissa on tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä sarjakuvia ja elokuvia, joissa käsitellään sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä. Kallion kirjastosta kerrotaan, että hylly on koettu kiinnostavaksi, ja se on saanut positiivista julkisuutta. Pori ilmoitti käyttävänsä sateenkaarikirjallisuutta asiasanana, ja Satakirjastojen verkkosivuilla on linkki sateenkaarikirjallisuuden aineistohakuun.

Nuorten puolella sateenkaarikirjallisuus on huomioitu Imatralla, Oulussa ja Rovaniemellä. Imatralla sateenkaarihylly otettiin käyttöön viime vuonna. Tuore hyllypaikka ei kuitenkaan näy vielä kirjastojärjestelmässä asiakkaille asti. Oulun sateenkaarihylly on myös perustettu vastikään nuorten sarjakuvien siirryttyä Sarjastoon, eikä sillekään ole omaa sijaintimerkintää järjestelmässä. Rovaniemen nuortenosasto on ottamassa käyttöön sateenkaarimerkinnän ilman erillistä hyllypaikkaa – aikuisten puolella merkintä on jo käytössä. Rovaniemellä sateenkaari-genreä kohdellaan novellien tapaan ”ylimääräisenä” genrenä, joka ei sulje pois perusgenrejä. Jokin teos siis voi kuulua sekä perinteiseen genreluokkaan, kuten fantasia, ja samalla myös sateenkaari-luokkaan.

6.2.7 Vieraskielinen kaunokirjallisuus

Ainakin pienempien kirjastojen vieraskielinen kaunokirjallisuus on yleensä suhteellisen pieni kokoelma, joten se on luokiteltu pelkästään YKL:n kieliluokkien mukaan. Kyselyyn ei vastannut muihin kieliin erikoistuneita kirjastoja, ja mahdollisesti osa kirjastoista ei maininnut vieraskielistä kirjallisuutta, koska sitä ei erikseen kysytty. Kuitenkin Oulu ja Helsinki mainitsivat tarjoavansa myös englannin- ja ruotsinkieliselle kirjallisuudelle muutamia kaunokirjallisuuden genrejä.

Taulukko 17. Helsingin kaupunginkirjaston englanninkieliset genret.

Audiobooks	Äänikirjat
Crime	Rikollisuus
Fantasy	Fantasia
Romance	Romantiikka
Scifi	Scifi

Taulukko 18. Helsingin kaupunginkirjaston ruotsinkieliset genret.

Fantasy	Fantasia
Noveller	Novellit
Skifi	Scifi
Skräck	Kauhu
Spänning	Jännitys
Tallböcker	Äänikirjat (näkövammaisille)
Underhållning	Viihde

Helsingin kirjastojen genret on yhtenäistetty. Kallion kirjastossa ruotsinkielinen kokoelma on kuitenkin suhteellisen pieni, joten siellä on käytössä vain jännitys ja äänikirjat. Muiden ruotsalaisten genren käyttöönottoa pohditaan. Vallilan kirjasto ei eritellyt vastauksessaan vieraskielistä genrekirjallisuutta.

Helsingin kaupunginkirjasto huomioi vieraskielisiä genrejä myös nuortenosastolla. Ruotsalaisia genrejä ovat fantasia, scifi, kauhu, jännitys sekä helppolukuiset. Englanninkielisiä genrejä ovat fan-

tasia, scifi, trilleri, helppolukuiset, nuoret aikuiset ja nuorten aikuisten manga. Kallion kirjasto vasta suunnittelee näiden genrejen käyttöönottoa, ja todennäköisesti genrejä tullaan yhdistämään.

Oulun pääkirjastolla on käytössä englanninkieliset genret scifi/fantasia ja jännitys. Ruotsinkielisestä kaunokirjallisuudesta on erotettu vain jännitys. Nuortenosastolle perustettiin juuri englanninkielinen nuorten aikuisten hylly.

Muutamit kirjastot mainitsivat, että vieraskielinen kaunokirjallisuus on tarkoituksella sijoitettu lähelle vieraskielistä tietokirjallisuutta. Imatralla nämä sijaitsevat jopa samassa hyllyssä. Kyseinen järjestys on ollut käytössä jo kymmenisen vuotta, eikä sen alkuperää osattu selittää. Ratkaisun toimivuuttakaan ei ole tutkittu, mutta nykyisellä paikallaan kirjat ovat esillä vanhaa sijaintia paremmin. Tietopalvelun henkilökuntaa helpottaa vieraskielisen aineiston sijaitseminen yhdessä paikassa, ja asiakkaat saadaan myös helpommin ohjattua oikeaan paikkaan.

6.2.8 Genrevalinta ja merkitseminen

Yleensä kirjastot poimivat käyttöön sopivia genrejä fiktiivisen aineiston lisäluokista, ja ottamalla mallia muista kirjastoista. Kirjastojärjestelmien vaihtuminen ja kirjastokimpat vaikuttavat genrevalintaan. Useat kirjastokimpat pyrkivät yhtenäistämään genrensä, jotta yhteinen kirjastoluettelo olisi selkeämpi. Kirjastokimpoissa otetaan usein myös käyttöön aineiston kelluttaminen, jolloin genrejen yhdenmukaisuus merkitsee yhä enemmän. Toisaalta yhtenäistäminen hankaloittaa uusien genrejen käyttöönottoa, sillä yksittäisillä kirjastoilla ei ole useinkaan mahdollisuutta lisätä uusia genrejä kirjastojärjestelmään.

Helsingin kirjastoissa on otettu käyttöön yhtenäistetyt genret, jotta tuleva aineiston kellutus tapahtuisi luontevammin. Genret valittiin kirjastojen yhteistapaamisessa eri kirjastojen aikaisemmin käytämissä genreistä. Kaikkia haluttuja genrejä ei voitu valita, sillä genrejen määrälle asetettiin rajoitus: kirjastolla saisi olla niitä käytössä enintään 20. Seuraavissa taulukoissa esitetään kaikki genret, vaikka isotekstiset, selkokirjat ja äänikirjat onkin pääasiassa rajattu tämän opinnäytteen ulkopuolelle.

Taulukko 19. Helsingin kaupunginkirjaston genret aikuistenosastolla.

Fantasia	Novellit
Huumori	Selkokirjat
Isotekstiset	Scifi
Jännitys	Viihde
Kauhu	Äänikirjat
Manga	

Lasten- ja nuorten genret valitsi oma työryhmä. Valinnassa pyrittiin palvelemaan kaikenkokoisia kirjastoja. Pienemmät kirjastot voisivat helposti yhdistellä genrejä.

Taulukko 20. Helsingin kaupunginkirjaston genret nuortenosastolla.

Fantasia	Kauhu
Helppolukuiset	Sarjakuvat
Jännitys	Scifi
Manga	

Yleensä kirjastoissa ollaan tyytyväisiä valittuihin genreihin, mutta joissain tapauksissa genre-erotte-
lu on myöhemmin päätetty purkaa. Muhoksella siirrettiin aikuisten uskonnolliset romaanit ja nuorten
historialliset romaanit takaisin yleisiin aakkosiin. Myös esille nostettua ikääntymistä koskevaa kau-
nokirjallisuutta ollaan palauttamassa normaaleille hyllypaikoilleen.

Oulussa on joitakin romantiikassa sijainneita teoksia siirretty takaisin yleisen kaunokirjallisuuden
pariin. Romantiikan kohdalla onkin joskus hankalaa tehdä rajanvetoja. Onko kirjaston genrehyllä
tarkoitettu romanttiselle viihteelle tai klassikoille, kenties naisille suunnatulle viihdekirjallisuudelle,
vaiko näille kaikille?

Genretarrat ovat käytössä miltei jokaisessa kirjastossa. Kun uusia tarroja otetaan käyttöön, aika
yleinen käytäntö on tarroittaa vain tuore aineisto. Vanhempien kirjojen kohdalla riittää esim. genre-
tunnuksen kirjoittaminen käsin kirjan sisäkanteen tai infotarraan. Genretarroja ei yleensä poisteta,
vaikka järjestys muuttuisikin. Ainoastaan Muhoksen kirjasto kertoi poistaneensa joitain omia kirjas-
tokohtaisia merkintöjään liittyessään Outi-kimppaan.

Genretunnus on useimmiten näkyvissä signumissa, mutta joissain tapauksissa pelkästään infotar-
rassa. Myrskylän kirjastossa signumissa ilmaistaan kaunokirjallisuuden genre perinteisen YKL-luo-
kan paikalla. YKL-tunnus 84.2 näkyy kuitenkin kirjastojärjestelmässä.

Suurin osa kirjastoista liimaa kirjoihinsa erillisiä genretarroja riippumatta siitä näkyykö genretunnus
signumissa vai ei. Genretarra on yleensä värikoodi, mutta sanallisiakin tarroja on. Usein ihan kaik-
kia käytössä olevia genrejä ei merkitä erikseen.

Päälle liimattavat erilliset tarrat eivät aina pysy hyvin kiinni, ja ne saattavat kerätä likaa. Helsingistä
kerrottiin, ettei yksittäisillä kirjastoilla ole mahdollisuutta vaikuttaa genretarroihiin, sillä tarroittaminen
hoidetaan yhtenäistetyksi hankinnassa. Toisaalta taas Rovaniemen kirjaston hankintaosastolla tar-
roitustyötä hoitavat yleensä väliaikaiset työntekijät, ja kirjaston henkilökunta lisää mahdollisia puut-
tuvia merkkejä vielä osastolla muun työn lomassa.

Rovaniemellä huomioidaan tarroituksessa erikoisgenret novellit ja sateenkaarikirjallisuus. Ne mer-
kitään erillisellä ohuella värinauhalla, joka sijoitetaan kirjanselässä yläreunaan, kun perinteiset gen-
remerkit ovat suurempia ja ne sijoitetaan alareunaan.

Nuorten aikuisten ainestoa ei yleensä merkitä genretarroilla. Oulun pääkirjastossa nuorten aikuis-
ten hyllyn kirjoja on merkitty perinteisten genrejen värikoodilla, mutta kirjaston omille teemoituk-
sille, esim. nuoruus tai tosia tarinoita, ei ole tarroja. Nuortenosastoilla esiintyy enemmän useamman
genren yhteishyllyjä, joissa eri genret erottuvat toisistaan tarrojen avulla.

Genret huomioidaan hyllyopasteissa. Porissa kertomakirjallisuuden luokkaa 84.2 ei haluttu laittaa
lainkaan esille, sillä osa genreistä sijaitsee irrallaan muusta kertomakirjallisuudesta. Erityisesti las-
ten- ja nuortenosastoilla panostetaan hyllyopasteisiin. Lapsille ja nuorille käytetään muutamassa
vastaajakirjastossa kuviollisia genretarroja.

Genret merkitään kirjastojärjestelmään, mutta merkintätavat vaihtelevat eri järjestelmissä, ja myös
järjestelmien sisällä. Genrejen kerrottiin näkyvän seuraavissa kentissä: kokoelma, sijainti, huomau-
tus, julkiset viestit. Järjestelmän vaihtuessa saattaa esim. entinen osasto tai sijainti muuttuakin yh-
täksi kokoelmaksi. Saman kirjastokimppan sisällä saatetaan merkitä genrejä eri kenttiin. Merkin-
töjä pyritään yhtenäistämään, mutta käytännössä eroavaisuuksia edelleen löytyy. Vaikka genret
olisivat säännönmukaisesti näkyvissä omassa kentässään, asiakkaat eivät välttämättä huomaa

kyseistä kohtaa järjestelmässä, vaan päätyvät etsimään genrekirjallisuutta yleisen kaunokirjallisuuden seasta.

6.2.9 Henkilökunnan kokemuksia genreluokituksista

Joskus oikean genren valitseminen on haasteellista, sillä useat teokset sopisivat kahden tai kolmen eri genren alle. Asiakkaat eivät löydä aineistoa etsiessään sitä väärästä hyllystä. Useasta eri paikasta etsiminen voi myös hämmentää ja turhauttaa. Onnistuneet genret ovat kuitenkin helposti hahmotettavissa, ja myös henkilökunnan nopeasti hyllytettävissä. Asiakkaiden ohjaaminen mieluisan genren pariin on vaivaton tapa auttaa kirjallisuuden hakemisessa. Monet asiakkaat nauttivat genrehyllyjen selailusta, mutta niitä ei saa kuitenkaan olla käytössä liian montaa.

Genreluokiteltu aineisto vaatii hyllyttäjiä enemmän tarkkuutta, etenkin jos kaikkea genrekirjallisuutta ei ole merkitty selkämykseen mitenkään, niin kuin monissa vastanneissa kirjastoissa. Tämä voi aiheuttaa ongelmia varsinkin jos kirjastossa työskentelee usein lyhytaikaistyöntekijöitä, kuten kesätyöläisiä. Joskus kirjastot ottavat käyttöön pieniä teemahyllyjä, esim. Star Wars, jolloin hyllyttäminen vaikeutuu edelleen. Tällaisten haluttujen teemahyllyjen käyttö aineistoa hakiessa on kuitenkin palkitsevaa sekä henkilökunnalle että asiakkaille.

Uudistuneiden luokitusten seuraaminen voi olla henkilökunnalle haasteellista. Joskus oikea luokka selviää vain tarkistamalla järjestelmästä. Esimerkiksi Oulun lasten- ja nuortenosastolta kuitenkin kerrottiin, että eri-ikäisille suunnatut kokoelmat aiheuttavat henkilökunnalle enemmän päänvaivaa kuin aihepiirilukitukset. Palautusautomaatitkaan eivät aina toimi moitteettomasti genrekirjallisuuden kohdalla.

Innokkaammille asiakkaille joudutaan perustelemaan niin genrehyllyjen käyttöönottoa kuin yksittäisten teosten kohdalla tehtyjä päätöksiäkin. Henkilökunnan keskuudessa kytee myös erimielisyyksiä tiettyjen genrejen suhteen. Samalla kirjalla voi olla useita eri genrejä jopa kirjastokimpan sisällä.

Genreluokituksessa tapahtuu joskus selkeitä erehdyksiä, jotka vaikeuttavat teosten löytymistä. Silmiinpistävimpiä tapauksia ovat kirjasarjojen pirstoutumiset useisiin genreihin, mistä mainittiin use-

ammassa vastauksessa. Monet kirjastot harmittelivat myös joutuvansa tarkoituksella hajottamaan yhden kirjailijan tuotantoa eri genreihin.

Useista kriittisistä huomioista huolimatta genreluokitukseen suhtaudutaan miltei poikkeuksetta positiivisesti. Asiakkaiden ajoittaisen vastahakoisuudenkin nähtiin johtuvan lähinnä muutosvastarinasta: kielteinen palaute loppuu asiakaskunnan totuttua genreihin.

6.3 Tietokirjallisuus

Miltei kaikilla vastaajakirjastoilla on käytössä jonkinlaisia tietokirjallisuuden nostoja tai uudelleenryhmittelyjä. Ensimmäisessä alaluvussa esitellään aikuisten tietokirjallisuutta, ja toisessa lasten- ja nuorten tietokirjallisuutta.

Tietokirjallisuuden poikkeuksia harvemmin merkitään kirjoihin. Useimmiten muutokset ovat kokonaisten luokkien nostoja eri paikkaan, jolloin pelkät hyllypasteet koetaan riittäviksi. Henkilökunnan ajatukset tietokirjallisuuden ratkaisuksista mainitaan kunkin ratkaisun yhteydessä suoraan.

Vain Sysmän kirjasto noudattaa täysin YKL-luokkia. Oulun Rajakylässä ainoa muutos on musiikkikirjallisuuden siirtäminen musiikkilevyjen yhteyteen. Imatran ja Rovaniemen nuortenosastot on erotettu lastenosastoista myös tietokirjallisuuden kohdalla, joten niiden tietokirjakokoelma on hyvin pieni. Valmiiksi suppeita kokoelmia ei ole tarpeen jaotella enempää.

6.3.1 Aikuisten tietokirjallisuus

Aikuisten tietokirjallisuus noudattaa YKL:n luokkia melko orjallisesti. Suurin osa muutoksista on käytössä vain yhdessä tai kahdessa vastaajakirjastossa. Ainoa suhteellisen yleinen ratkaisu on kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden yhdistäminen sota- ja eräkirjojen kohdalla.

Aikaisempien genretutkimuksien mukaan elämäkerrat oli yksi toivotuimpia genrejä, mutta vain kaksi vastaajakirjastoa kertoi nostaneensa elämäkertoja paremmin esille. Oulun pääkirjastolla on perinteisen 99.1 luokan vieressä erillinen hylly sekalaisille elämäkertateoksille. Työntekijät poimivat hyllyyn teoksia useista luokista: luokan 99 lisäksi esimerkiksi taitelijoiden ja näyttelijöiden elämäker-

toja luokasta 7. Hylly on eräänlainen pysyvä näyttely. Asiakkaat käyttävät hyllyä ahkerasti, mutta toivovat sille vielä lisää täytettä. Lempäälässä on huomioitu näyttelijöiden elämäkerrat väritarroin.

Kolme vastaajakirjastoa mainitsi erittelevänsä matkaoppaat omalle hyllypaikalleen muun maantieteen yhteyteen. Kemijärvellä matkaoppaat merkitään vielä omalla väritunnisteella. Oulussa kaikkia matkaoppaita ei ole eritelty, mutta Berlitzin taskuoppaille on oma sivuhylly. Myrskylästä mainittiin paperikarttojen löytyvän omasta koristaan. Todennäköisesti muutkin kirjastot joutuvat järjestämään kartta-aineistoa erillisiin hyllyihin tai lokeroihin pelkästään jo käytännön syistä.

Myrskylässä on sanakirjoille oma hyllynsä. Oulun pääkirjastolla eritellään kielten oppimateriaali kahteen osaan kunkin luokan kohdalla: ensin tulevat sanakirjat, ja sitten muu oppimateriaali. Mikkelissä kielikurssit jaettiin perus-, keski-, ja ylätasoon vaatavuuden perusteella. Tasojen ylläpito vaatii luonnollisesti lisätyötä, mutta kirjastossa pidetään tärkeänä, että asiakkaat löytävät taitoaan vastaavat kurssit helposti. Vieraskieliset romaanit on myös sijoitettu kielikurssien lähetyville.

Kallion kirjastossa on otettu käyttöön Opi Suomea -hylly, johon kootaan oppikirjat ja muu kieliaineisto, joka on tarkoitettu suomea vieraana kielenä opiskeleville. Hylly on erityisen tarpeellinen Kalliossa, sillä kirjaston naapurissa sijaitsee vastaanottokeskus. Opi Suomea on Helsingin kirjastojen yhteisesti sopima termi.

Vieraskielinen kaunokirjallisuus ja kielten oppikirjat esiintyvät useammassa kirjastossa yhdessä, mutta Porissa sekoitetaan myös muita pääluokan 8 alaluokkia. Sarjakuvateoria on siirretty sarjakuvien jatkoksi sekä mietelauseet ja sitaatit runouden yhteyteen. Kaunokirjallisuuden puolelta kansanrunous ja näytelmät on siirretty kirjallisuustieteen seuraan.

Kallion ja Vallilan kirjastoilla on omat paikalliskokoelmansa, joista löytyy kaupunginosaan liittyvää kauno- ja tietokirjallisuutta. Käytössä on myös sateenkaarihylly, jossa on seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvää kauno- ja tietokirjallisuutta sekaisin. Näiden lisäksi Vallilassa on tarjolla ekohylly osana Vihreä Kirjasto -projektia. Vallilan ja Muhoksen omista kirjastokohtaisista tietokirjaluoista kerrotaan luvussa 6.4.

Lempäälässä ja Kalliossa on oma paikka nimikirjoille, mutta Kallion kirjastossa pohditaan niiden palauttamista muun kirjallisuuden sekaan. Lempäälän kirjastossa on myös eritelty käsityöluokasta korjausoppaat sekä korut. Korukirjat on merkitty tarralla. Raahen kirjastossa on merkitty väritarroin

lastenvaatteita koskevat käsityökirjat sekä olkityökirjat. Olkitöiden merkitsemisen alkuperästä ei ole henkilökunnalla enää tietoa, ja sitä pidetään nykyään aika erikoisena ratkaisuna.

Kemijärvellä on erikoisruokavalioita käsittelevä kirjallisuus merkitty väritunnisteella. Myös paljon kysytyt asiakirjaoppaat ja perunkirjoitusta käsittelevät teokset on erotettu muusta kolmosluokasta.

6.3.2 Nuorten tietokirjallisuus

Nuorten tietokirjallisuuden kartoittaminen on haastavaa. Useimmiten lasten ja nuorten tietokirjat sijaitsevat samassa hyllyssä, eikä niitä välttämättä ole eroteltu millään tapaa myöskään kirjastojärjestelmässä tai kirjojen infotarroissa. Nimenomaan nuorille suunnattuja tietokirjoja on yleensäkin varsin vähän, ja rajanveto lasten- ja nuortenkirjallisuuden välille voi olla hankala.

Vain pari kirjastoa on säilyttänyt nuorten tietokirjat omana kokonaisuutenaan. Helsingissä Kallion kirjastossa aikaisempi nuorten tietokirjallisuuden hylly yhdistettiin lasten tietokirjojen kanssa. Henkilökunnan mukaan nuorten kirjallisuus ei kuitenkaan juuri liiku lastenaineiston seasta.

Lasten- ja nuortenkirjallisuutta on ryhmitelty uusiksi enemmän ja radikaalimmin kuin aikuistenosastoilla. Kokoelmat ovat yleensä suppeita verrattuna aikuisten kokoelmiin, joten erityisjärjestyksiä on helpompi hallita, jopa ilman erillisiä ryhmä- tai järjestelmämerkintöjä. Uudet järjestykset tehdään erityisesti lapsille – nuorten tietokirjallisuus ei saa paljoa huomiota.

Oma lasten ja nuorten tietokirjallisuuden järjestys on käytössä mm. Kalevankankaan kirjastossa Mikkelissä. Kalevankankaan kirjasto on suunnattu nimenomaan lapsille ja nuorille, ja uusi hyllyjärjestys kehitettiin nuorten kanssa yhteistyössä. Hyllyjärjestyksen aihepiirit esitetään seuraavalla sivulla taulukossa 21. Lisäksi kirjastosta löytyy pieni hakuteoskokoelma, jonka avulla oppilasryhmille opetetaan yleisten kirjastojen hyllyluokitusta. Aihepiirit toimivat henkilökunnan mielestä muuten hyvin, mutta vain noin 7000 niteen kirjastokokoelmassakin muutamat luokat paisuvat turhan suuriksi.

Taulukko 21. Kalevankankaan kirjaston lasten- ja nuorten tietokirjallisuuden aihepiirit.

Askartelu, käsityö ja keittokirja	Musiikki
Ihminen ja yhteiskunta	Pelit ja leikit
Liikunta ja terveys	Taide ja kirjallisuus
Luonto ja eläimet	Tekniikka
Maantieto	

Myös Porissa tietokirjallisuutta on jaettu aiheen mukaan yhteisiksi luokiksi, esimerkiksi luokat 67.4 hevoset ja 79.15 ratsastus on yhdistetty. Kysynnän mukaan pystytetään teemahyllyjä, aiheina esimerkiksi Tolkien, Minecraft tai Star Wars. Oulussa Kastellin kirjastossa on ”tietotori”, jonne on koululaisten tarpeita huomioiden ryhmitelty sanakirjoja, lukemistoja, vieraskielistä kirjallisuutta ja lähinnä käsikirjastonomaisesti käytettävää tietokirjallisuutta.

Useissa Oulun seudun kirjastoissa on käytössä lasten- ja nuorten tietokirjallisuuden hyllytysratkaisu, jota avataan enemmän kappaleessa 6.4.3. Kyseinen järjestys ei ole käytössä Kastellin kirjastossa, vaan siellä on tehty lasten- ja nuorten tietokirjallisuuden kohdalla muutamia nostoja pääluokan yhteyteen, esimerkiksi lemmikit, dinosaurukset, koneet ja laitteet, pelit ja leikit. Muhoksen kirjakeitaisissa yhdistetään nuorten tietokirjallisuutta mm. luokista 7 ja 86 kaunokirjallisuuteen scifi-fantasia-kauhu-hyllyssä. Muhoksen järjestyksestä kerrotaan enemmän luvussa 6.4.1.

Jämijärven kirjastossa on yhdistetty sekä aikuisten että lasten ja nuorten eläinkirjat yhdeksi kokonaisuudeksi lähelle lastenosastoa. Ratkaisua pidetään hyvänä, joskin haittapuolena lapset saattavat joskus saada myöhästymismaksuja lainatessaan huomamattaan aikuisten aineistoa.

6.4 Laajemmat ilmiöt

Tässä luvussa esitellään muutama yhtä genreä perusteellisempi hyllyjen uudelleenjärjestely. Muhoksen kirjasto on jokseenkin kuuluisa keitaistaan, jotka yhdistelevät kauno- ja tietokirjallisuutta. Keitaista kerrotaan seuraavassa luvussa. Luvussa 6.4.2 esitellään Oulun pääkirjaston musiikki-osastolle perustettu Sarjasto – uudenlainen sarjakuvaosasto. Viimeiseksi luvussa 6.4.3 kerrotaan Oulun seudun Mistä löytyy eläinkirjoja? -hankkeesta, jossa lasten ja nuorten tietokirjallisuus on järjestetty uudella tavalla aihepiireittäin.

Vallilan kirjastossa on käytössä HKLJ:n lisäksi omat sanaluokkansa. Luokat muodostuvat yleensä HKLJ:n pääluvusta 1–9, jonka perään tulee sanaluokka, esim. 9.Elämäkerrat tai 4.Aasia. Lastenosaston puolella on vuosia vanha järjestys, jossa käytetään teemoja, kuten eläimet, pelit ja leikit. Kaikkia luokkia listaavaa dokumenttia ei ollut kuitenkaan saatavilla, joten järjestystä ei esitellä sen tarkemmin tässä työssä.

6.4.1 Muhoksen kirjakeitaat

Muhoksen kirjastoon perustettiin astetta erikoisemmat genrehylyt jo vuonna 1997. Eri aihepiirejä koottiin ”keitaiksi” asiakkaille. Aihepiirit oli valittu asiakkaiden toiveiden mukaisesti. Taulukossa 22 listataan nykyiset keitaat. Aiemmin Muhoksella oli keidas myös uskonnollisille romaaneille, mutta ne päätettiin upottaa takaisin yleisen kaunokirjallisuuden sekaan.

Taulukko 22. Muhoksen kirjakeitaat aikuisille.

Elokuva	Kauhu
Eräkirjat	Kädentaidot
Fantasia	Kulkuneuvot
Historialliset romaanit	Maatalous
Huumori	Romantiikka
Ikääntyminen	Sota
Juhlat	Tieteiskirjallisuus
Jännitys	Tietotekniikka

Elokuvakeitaassa sijaitsee elokuvien lisäksi kaikki muukin elokuvaa ja näyttämötaidetta koskeva aineisto, kuten elokuvamusiikki ja -kirjallisuus. Erä ja sota ovat genrejä, joissa yhdistetään tieto- ja kaunokirjallisuus. Muutamat keitaat on varattu pelkästään kaunokirjallisuudelle.

Ikääntymiskeitaassa ollaan luopumassa kaunokirjallisuudesta. Myös lukemista helpottavat välineet ovat olleet ikääntymiskeitaassa, mutta niiden uusi sijoituspaikka tulee olemaan ääni-, selko- ja isotekstisten kirjojen yhteydessä. Tulevaisuudessa keidas sisältää siis vain ikääntymisestä kertovaa tietokirjallisuutta.

Muita tietokirjallisuuden keitaita ovat juhlat, kädentaidot, kulkuneuvot, maatalous ja tietotekniikka. Näihin keitaisiin on nostettu joitakin teoksia muistakin kuin aiheen omasta pääluokasta. Juhlakeitassa on mukana myös häihin ja hautajaisiin sopivaa runoutta, sekä häälehtien irtonumeroita. Muut lehdet on siirretty keitaista ja perinteisistä hyllyistä lehtisaliin.

Nuorten osastolla on keitaat jännitykselle ja hevoskirjoille, sekä yhteinen keidas scifille, fantasialle ja kauhulle. Aiemmin käytössä ollut historiallisten romaanien keidas on lakkautettu. Scifi-fantasia-kauhu jakaa hyllytilan lisäksi väritunnuksen. Kaunon sekaan on nostettu myös joitain tietokirjallisuuden teoksia esimerkiksi taiteen ja kirjallisuustieteen luokista. Nuorten tietokirjallisuutta halutaan myös tuoda paremmin esille, ja sen uudelleenjärjestäminen onkin työn alla.

Kuva 1. Muhoksen nuortenosaston scifi-fantasia-kauhu-keidas.

Alun perin keitaiden tunnukset näkyivät aineiston infotarroissa, mutta nykyään tarrat ovat yhdenmukaisia muiden Outi-kirjastojen kanssa. Niinpä osaa keitaiden aineistosta ei ole merkitty erityisesti, esimerkiksi juhلامerkintöjä on kirjoista poistettu.

Keitaiden käyttöönoton jälkeen asiakaspalaute oli ollut enimmäkseen positiivista, joskin jotkut asiakkaat eivät osanneet heti käyttää keidashyllyjä, tai epäilivät keitaiden ohjaavaan lukemaan vain tietynlaista kirjallisuutta. Nykyisin keitaisiin on totuttu täysin, joten palaute on vähäistä.

Keitaiden vaikutusta aineiston liikkuvuuteen on vaikea arvioida, koska uusi järjestys otettiin käyttöön muuton yhteydessä. Lakkautettujen genrejen on kuitenkin katsottu liikkuvan paremmin yleisen kirjallisuuden parista.

6.4.2 Oulun Sarjasto

Suomen ensimmäinen sarjakuvakirjasto, Sarjasto, avattiin Oulun kaupunginkirjaston musiikkiosaston yhteyteen marraskuussa 2016 (Oulun sarjakuvaseura ry 2017, viitattu 11.5.2017). Oulun Sarjakuvakeskuksen ja kaupunginkirjaston yhteistyönä toteutetun hankkeen tarkoituksena oli nostaa sarjakuvan profiilia ja saattaa pääkirjaston kokoelma näkyväälle paikalle. Kaupunginkirjasto vastaa kokoelmasta, kun taas Sarjasto tuottaa tapahtumat ja näyttelyt. (Hirvasniemi 21.4.2017, sähköpostiviesti.)

Kuva 2. Sarjakuva Finlandia -voittajat näyttelyssä Sarjastossa.

Sarjaston kokoelmaan hyllytetään sarjakuvien lisäksi aiheeseen liittyvä tietokirjallisuus, pilapiirroksat sekä aikuisten kaskut ja vitsit. Teokset on merkitty tietokantaan kokoelmakoodilla Sarjasto, eikä sarjakuviin ole tämän lisäksi tehty fyysisiä merkintöjä hyllypaikasta. (Hirvasniemi 21.4.2017, sähköpostiviesti.)

Genret päätettiin palautus- ja lainausmääriä seuraamalla. Sarjakuvat on jaettu taulukossa 23 näkyviin genreihin, joiden lisäksi Aku Ankat, Simpsonit ja manga hyllytetään omiin hyllyihinsä. (Sama.)

Taulukko 23. Sarjaston genret.

Perhe-Koti-Ihmissuhteet
Historia-Politiikka-Yhteiskunta
Sota
Eläimet
Supersankarit
Kauhu-Fantasia-Scifi
Western

6.4.3 Mistä löytyy eläinkirjoja?

Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä on vaikeasti sisäistettävä tiedonhaun apukeino, etenkin lapsille ja nuorille. Esikoululaisten ja ala-astelaisten kanssa suoritetuissa testeissä ilmeni, että YKL ei ole vanhemmillekaan oppilaille tuttu, ja teosten etsiminen perustui selailuun. Tämä nähtiin osasyynä lasten tietokirjojen suhteellisen vähäisiin lainausmääriin. Mistä löytyy eläinkirjoja? -hankkeella haluttiin luoda yleisissä kirjastoissa toimiva työkalu, jolla lasten tietokirjallisuuskokoelmista saataisiin helpommin lähestyttäviä. (Kirjastot.fi 2017, viitattu 12.5.2017; Lehtonen 2016, 2.)

Hankkeella saatiin aikaan uusi hyllyjärjestysratkaisu lasten tietokirjallisuudelle sekä kuvitetut hyllynpäätyopasteet ja paikkamerkit uusille hyllypaikoille. Nämä ovat olleet käytössä hankkeeseen osallistuneessa kuudessa kirjastossa kesästä 2015 lähtien. (Lehtonen 2016, 2.)

Uudet hyllypaikat luotiin kirjastotyöläisten asiakaspalvelukokemusten ja lasten kanssa käytyjen testituokioiden tulosten perusteella. Suurimpia pääluokkia ovat yleensä 5 luonnontieteet, 6 tekniikka ja kotitalous sekä 7 taide ja liikunta – kaikissa osallistuneissa kirjastoissa näiden luokkien yhteenlaskettu osuus oli yli 70 % kaikista tietokirjoista. Asiakkaiden yleisesti esittämien kysymysten ja las-

ten mielipiteiden mukaan luokkia hyllytettiin ymmärrettäväksi aihepiireiksi. Esimerkiksi hyllypaikka Kulkuvälineet ja liikenne muodostuu 35.6 paloautoista, 79.5 moottoriurheilusta ja monen aiheeseen liittyvän luokan 6 alaluokasta. (Sama, 3, 6, 9.)

Keskisuurille ja pienille kirjastoille laadittiin omat hyllyjärjestysoppaat, joista suppeammille kokoelmille suunnatusta jätettiin pois todennäköisesti turhan pieniksi jääviä hyllypaikkoja. Keskisuurille kirjastoille suunnattu opas löytyy liitteestä 10. (Sama, 7–9, 12.)

Kuva 3. Lasten- ja nuorten tietokirjallisuutta Oulun pääkirjastolla.

Uuden järjestyksen myötä teosten hakeminen helpottui niin asiakkaiden kuin työntekijöidenkin mielestä. Jotkut kirjastot kuitenkin harkitsivat osittaista aineiston tarroittamista hyllyttämisen helpottamiseksi, koska sen koettiin vaikeutuneen etenkin muutamien tiettyjen teosten kohdalla. Käräsmäellä ja Haapavedellä lainamäärät kehittyivät positiivisesti. (Kirjastot.fi 2017, viitattu 12.5.2017; Lehtonen 2016, 2–3.) Hankkeen mukainen järjestys on otettu juuri käyttöön myös Raahessa pienin muutoksin, ja henkilökunta uskoo asiakkaiden suhtautuvan uuteen ratkaisuun myönteisesti.

Rovaniemellä on ollut jo kauemmin käytössä oma lasten tietokirjallisuuden järjestys aihepiireittäin. Järjestys ei kuitenkaan koske nuorten tietokirjallisuutta, joten sitä ei esitellä tässä työssä tarkemmin. Aihepiirit pääpiireittain voi kuitenkin nähdä liitteessä 11, ja vaikkapa verrata niitä Oulun seudun malliin.

6.5 Kirjaston tilojen vaikutus hyllyjärjestykseen

Kirjastoluokkien siirtämisessä on aina haasteensa. Fyysiset tilat rajoittavat aineiston esillepanon mahdollisuuksia. Uusia ryhmiä ei välttämättä pysty erottamaan järkevästi. Toisaalta joskus taas hankalat tilat nimenomaan kannustavat kehittämään erilaisia ryhmittelyjä.

Myrskylän pienessä kirjastossa tiloilla on ratkaiseva merkitys kokoelmien järjestykseen. Tilaongelmien vuoksi aikuisten kaunokirjallisuutta on pitänyt hajauttaa pienemmiksi ryhmiksi, ja tilasuunnitelua jatketaan edelleen. Sotaromaanit sijoitettiin yhteen tietokirjallisuuden kanssa, jotta lastenkirjallisuus sai lisätilaa. Scifi ja fantasia sijoitettiin yläkertaan, jotta lastenkirjallisuus ja jännitys mahtuisivat paremmin alakertaan. Jännitys on suosittu genre vanhusten keskuudessa, joten heidän ei haluttu joutuvan käyttämään portaita.

Lempäälän nuortenosastolla suurin osa genreistä yhdistettiin samoihin aakkosiin. Tällä oli sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia eri genrejen liikkuvuuteen. Tilanpuutteen takia nykyistä järjestystä ei ainakaan toistaiseksi muuteta. Myös Vallilan kirjastosta mainittiin, että genrejärjestelyjen vuoksi kaunokirjallisuus piti siirtää kirjaston takaosiin.

Oulun pääkirjaston aikuistenosastolla tehtiin vuoden 2012 alussa koko osaston kattava hyllyremontti. Uutta hyllyjärjestystä oli suunniteltu jo pitkään. Tehtävää hankaloittivat mm. kiinteät hyllyt, jonka vuoksi aihealueita ei voinut erottaa toisistaan hyllyjä ryhmittelemällä (Pekkala 2012, 18).

Kun sarjakuvaosasto Sarjasto päätettiin perustaa, sille ei löytynyt tarpeeksi tilaa muun kirjallisuuden joukosta, joten koko osasto päätettiin siirtää ylempään kerrokseen musiikkiosaston yhteyteen. Nuorten sarjakuvien siirtyessä toiselle osastolle, vapautui taas tilaa uusille nuorten hyllyille, kuten novellit, runous ja sateenkaarikirjallisuus.

7 POHDINTA

Tutkimus sai alkunsa jo keväällä 2014, mutta sairastumisen takia työ viivästyi. Pääsimme takaisin tekemisen pariin 2016–2017 vuoden vaihteessa. Tauon aikana ajatukset työn eri aspekteista kuitenkin pyörivät usein mielessä, hitaasti kypsyen.

Pitkällisen prosessin tuntua lisäsi myös laadullisen lähestymistavan luoma tarve kerätä tietoa läpi työn. Aina löytyi jotain uutta tietoa, joka haluttiin mukaan työhön, tai joka hieman muutti näkemyksiä jostain toisesta asiasta. Olimme yhteydessä sähköpostitse lukuisiin eri kirjastoihin, ja kävimme parissa Outi-kirjastossa myös paikan päällä.

Tiedonhankinta ei ollut aina helppoa. Luokitukselta tietoa etsiessä tuntui siltä, että joko luokitusjärjestelmiä pidetään Suomessa itsestäänselvyytenä, tai kirjastot pitävät asian tarkoituksella verhon takana, vaikka kirjastossa asioidessa luokkanumeroita näkyy joka puolella. Munkkilatinnan tuntua lisää myös se, että järjestelmien historiasta kiinnostunut joutuu turvautumaan puolen vuosisadan takaisiin luokitusoppaisiin – monia luokituksen vaiheita ei tunnuta kirjattaneen edes alan verkkosivuille.

Niinkin tuoreen muutoksen kuin fiktiivisen aineiston lisäluokkien taustasta ei löytynyt tietoa – ainoastaan luokkalistaus Verkko-YKL:ssä. Erinäisten sivustojen kuolleita linkkejä seuraamalla löytyi lähinnä lisää kysymyksiä. Otimme kuitenkin yhteyttä Kaisa Hypéniin, joka ystävällisesti lähetti meille kopion valtakunnallisen kyselyn loppuraportista, jonka perusteella lisäluokat perustettiin.

Kirjastojen sivuilla ei yleensä ole tarjolla edes alkeellisia YKL-oppaita. Tähän saimmekin kommentin, ettei asiakkaiden tarvitse tuntea järjestelmää. Eihän toki kaikkien kirjaston asiakkaiden tarvitsekaan ymmärtää luokitusjärjestelmän päälle, mutta kiinnostuneille tietoa saisi kuitenkin olla tarjolla. Luokitusjärjestelmän ymmärtäminen myös edesauttaa asiakkaiden itsenäistä tiedonhakua. Ongelma ei kuitenkaan ulotu pelkästään yleisiin kirjastoihin. UDK:n tausta Suomessa on samanlainen mysteeri, eivätkä sitäkään käyttävät kirjastot edes mainitse koko järjestelmää.

Itse kyselyynkin oli hieman hankala saada tarpeeksi vastauksia. Saimme muutamia todella innokkaita ja perusteellisia vastauksia, mutta ne eivät yksin riittäneet. Lisävastausten kerääminen oli varsin työlästä, ja parista paikasta emme saaneet tarkentavia vastauksia. Olisimme toivoneet vielä

muutamia vastauksia erikoisemmista kirjastoista, esimerkiksi monikielisiltä alueilta. Myös pohdinto- ja ratkaisuihin kaipasimme hieman enemmän. Keräämämme aineisto oli kuitenkin jo itsessään hyvin mielenkiintoinen.

Kyselyn olisi ehkä voinut toteuttaa sähköpostin sijaan nettikyselynä, kuten eräässä vastauksessakin huomautettiin. Olisimme siten mahdollisesti tavoittaneet suuremman määrän ihmisiä. Epäilimme kuitenkin verkkokyselyä saatavien vastausten kattavuutta, sillä nettikyselypalvelut toimivat paremmin valintavaihtoehtojen ja yksinkertaisten kysymysten kohdalla. Kun kyselyn avaa, on sivuston armoilla, eikä keskeneräisten vastausten jättäminen luonnoksiksi onnistu yhtä luontevasti. Lisäkysymysten vuoksi sähköpostiyhteys oli tarpeen joka tapauksessa.

Avoimia kysymyksiä helpottamaan liitimme kyselyyn (liite 1) mukaan joitain esimerkkejä ja ohjeita. Vastauksia läpikäydessämme huomasimme kuitenkin kyselyssä puutteita. Osa kirjastoista huomioi vastauksissaan esimerkiksi kartta-aineistoa tai isotekstisiä kirjoja. Todennäköisesti näille on omia paikkojaan miltei jokaisessa kirjastossa, mutta niitä ei kaikkialla mielletty genreiksi tai tietokirjallisuuden poikkeamiksi. Tähän tutkimukseen ne olisivat kuitenkin sopineet. On myös hankala sanoa unohtuiko joiltain kirjastoilta maininnat esimerkiksi vieraskielisen kirjallisuuden tai palautushyllyjen kohdalla, vai eikö niissä ollut poikkeuksia. Sarjakuvat ja lehdet jäivät myös hyvin vähäiselle huomiolle.

Koska emme saaneet kaikkia vastauksia samaan aikaan, olisi kaikkien myöhemmin heränneiden kysymysten lähettäminen aiemmin vastanneille työlästä, ja mahdollisesti jopa häiritsevää. Laadullisessa tutkimuksessa ei onneksi ole tarpeen saada täydellisen tarkkoja vastauksia. Keräämämme aineisto oli pirstaleinen, mutta silti varsin käyttökelpoinen, ja epäselvät tapaukset sopivat mainiosti uusien tutkimusten aiheiksi.

Vastauksista kävi ilmi joitakin hieman yllättäviä, mutta mielenkiintoisia seikkoja, kuten nuorten aikuisten osastojen olemassaolo. Tutkimusta aloittaessa tiesimme, että joissakin kirjastoissa on järjestelmässä käytössä erikseen lastenosasto ja nuortenosasto, ja toisissa ne ovat taas yhdistetty. Kuitenkin muutamissa kirjastoissa oli jopa kokonainen oma osastonsa nuorten aikuisten kirjallisuudelle. Huomionarvoista oli myös Oulun pääkirjaston reilu panostus nuorten aikuisten hyllyihin, vaikka niille ei ollutkaan omaa osastoa.

Nuorina, terveinä ihmisinä emme olleet myöskään pohtineet kokoelmien asettelua esteettömyysperiaatteen kautta. Kaikki kirjastot eivät ole hissillisiä ja laajoja pääkirjastoja leveine käytävineen. Hyllyjärjestyksen suunnittelu hankalissa tiloissa asettaa henkilökunnalle uusia haasteita.

Kiinnostavia olivat myös yhteisgenret, ja genrejen vaikutus toisiinsa. Jos joku genre ei ole käytössä, niin minne siihen kuuluvat kirjat hyllytetään? Menevätkö ne aakkosiin, vai hajoavatko ne eri genrehyllyyhin? Kemijärvellä mainittiin vampyyrikirjat, jotka sijoitetaan kauhuun. Monet kirjastot varmaankin noudattavat samaa kaavaa. Mutta jos kauhugenreä ei ole käytössä, vampyyrikirjat helposti hajaantuvat useampaan genreen, kuten fantasiaan ja jännitykseen.

Jotkut ilmiöt kuihtuvat aikaa myöten. Kallion kirjastossa nimikirjoilla ei ollut enää tarpeeksi kysyntää, jotta niitä kannattaisi pitää omassa hyllyssään. Raahessa erikseen merkityt olkityökirjat lähinnä huvittavat henkilökuntaa. Kenties joskus oli käynnissä olkityöbuumi, jonka innostamana kirjat nostettiin paremmin esiin, mutta nykyisin moiselle erottelulle tuskin on kysyntää.

Olkityökirjat muiden erikoisten ratkaisujen ohella ovat kuitenkin merkkejä eri kirjastojen yksilökohtaisista tarpeista. Ilman yhteistä kansallista luokitusjärjestelmää eri kirjastojen hyllyjärjestykset muodostaisivat kaoottisen kokonaisuuden. Luokitusjärjestelmä ei saa kuitenkaan olla liian jäykkä, etteikö kirjastokohtaisia, erilaisia asiakasryhmiä palvelevia ratkaisuja, olisi helppo toteuttaa.

Vaikka YKL on jatkuvan kehityksen ja parantelun alla, sen ei katsota palvelevan hyvin ainakaan lapsiasiakkaita. Yhä useammat kirjastot järjestelevät lastenosastollaan jo tietokirjallisuudenkin uuteen uskoon. Onkohan tulevaisuuden YKL:ssä erilliset järjestelmät eri ikäryhmille? Vai voitaisiinko lasten ja nuorten mallien mukaisesti tehdä muutoksia koko YKL:än?

Kaunokirjallisuuden genret elävät vapaammin kuin tietokirjallisuuden poikkeamat. Nuortenosastoilla genreillä irrotellaan enemmän. Sateenkaarikirjallisuus on todennäköisesti seuraava fiktiivinen lisäluokka, ja sekin esiintyy usein nuortenosastolla. Ehkä voisikin ajatella, että nuortenosastoille haikuu muutoshaluisia työntekijöitä, ja nuorilla asiakkailla esiintyy vähemmän muutosvastarintaa.

Joka tapauksessa kaikenikäiset asiakkaat haluavat uusia ja houkuttelevia hyllyjä herättämään mielenkiintoa ennen lukematonta aineistoa kohtaan. Näyttelymäiset esillepanot lisäävät kirjojen liikkuvuutta reippaasti, mutta kaikkia kirjoja ei voi asettaa näyttelyyn. Asiakkaat kuitenkin selailevat näyttelyiden lisäksi myös muita pienempiä hyllykokonaisuuksia mielellään.

Kirjastoissa siirrytään yhä enemmän itsepalvelun suuntaan, jolloin asiakas joutuu ottamaan useammin kontaktia mystiseen YKL:än. Itse luokitusjärjestelmän logiikkaa olisi hyvä selventää asiakkaille, mutta vähintäänkin yhtä tärkeää on ymmärtää asiakkaiden omaa logiikkaa aineistonhaussa. Myös asiakaspalvelijan läsnä ollessa asiakkaat tulevat usein kysymään tiettyä hyllypaikkaa, jota he sitten haluavat selata itsenäisesti.

Tutkimusta olisi kiinnostavaa jatkaa, mutta nykypisteen saavuttaminenkin oli jo vaativa työ. Jatko-tutkimuksia voisi kohdistaa etenkin vähemmän kartoitetun tietokirjallisuuden ratkaisuihin. Luettelme vielä muutamia mahdollisia tarkemmin rajattuja tutkimusalueita, joita ei tässä työssä tarkkailtu lähemmin: lukemista helpottavat aineistot, kuten helppolukuiset, selkokirjat, äänikirjat; vieras-kielisen kirjallisuuden genret; kielikurssit tai suomen opiskelu; esittely-, uutuu- ja palautushyllyt; luokitusjärjestelmien tulevaisuus.

LÄHTEET

Bandyopadhyay, A. & Boyd-Byrnes, M. 2016. Is the need for mediated reference service in academic libraries fading away in the digital environment? *Reference Services Review* 44:4, 596–626.

Dewey, M. 1876. Dewey Decimal Classification. Viitattu 18.4.2017, <http://www.gutenberg.org/files/12513/12513-h/12513-h.htm>.

Ekholm, K. & Repo, Y. 2010. Kirja tienhaarassa vuonna 2020. Helsinki: Gaudeamus.

Elenius, L. 2015. Kirjasto ilman henkilökuntaa. *Kirjastolehti*. Viitattu 21.4.2017, <http://kirjastolehti.fi/artikkelit/kirjasto-ilman-henkilokuntaa/>.

Eskola, E. 2009. Yleisten kirjastojen toiminta maailmansotien välisenä aikana. Teoksessa Mäkinen, I. (toim.) Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ Kustannus, 290–310.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Helmet 2017a. Omatoimikirjastot. Viitattu 22.4.2017, http://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Omatoimikirjastot.

Helmet 2017b. Löydä tietoa. Viitattu 22.4.2017, http://www.helmet.fi/fi-FI/Info/Loyda_tietoa.

Helsingin kaupunginkirjasto 2017. Verkko-HKLJ – Helsingin kaupunginkirjaston luokitusjärjestelmä. Viitattu 11.4.2017, <http://hklj.kirjastot.fi/>.

Herkman, J. & Vainikka, E. 2012. Lukemisen tavat: Lukeminen sosiaalisen median aikakaudella. Tampere: Tampere University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. 10. osin uudistettu painos. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirvasniemi, S. 2017. Re: Opinnäytetyö erilaisista hyllytysratkaisuista. Kirjastonhoitaja, tietopalvelut. Oulun kaupunginkirjasto. Sähköpostiviesti 21.4.2017.

Hjørland, B. 2011. Is classification necessary after Google? *Journal of Documentation*, 68:3, 299–317.

Hopkins, S. 2007. Decimating Dewey: Introducing a bookshop arrangement for shelving the non-fiction collection. *Australasian Public Libraries and Information Services* 20: 1, 8–13.

Hypén, K. & Kesonen, K. 2006. Kaunokirjallisuuden sisältöön perustuva luokitus – kirjastojen käytäntöjä ja kehittämistoiveita. Yhteenveto yleisten kirjastojen aikuisten kaunokirjallisuuden luokituskäytäntöjä selvittelevästä valtakunnallisesta kyselystä.

Hypén, K. 2006. "...Tilata ja järjestää, luetteloida ja varastoida, auttaa lukijoita valitsemaan ja löytämään": kirjastot ja kaunokirjallisuus. Teoksessa Hypén, K. (toim.) *Fiktiota! Levottomat genret ja kirjaston arki*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 11–66.

Järling, N. 2012. Hylluppställning i förändring - En studie över svenska folkbiblioteks alternativa hylluppställningar. Högskolan i Borås. Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap. Kandidatuppsats. Viitattu 12.4.2017, <http://hdl.handle.net/2320/11330>.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176.

Kirjallisuuden luokitusopas: Sovitelma Melvil Deweyn kymmenjärjestelmästä 1960. Porvoo; Helsinki: WSOY.

Kopperoinen, A. & Puisto, T. 2014. Hyllyjä selaamassa: Asiakastytyväisyyskysely hyllyluokituksista ja genremerkinnöistä neljässä kirjastossa. Oulun Ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 12.4.2017, <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014060211329>.

Koukkari, M. 2010. Hyllyluokitus on toimiva! Asiakkaiden tyytyväisyys aikuisten kertomakirjallisuuden hyllyluokitukseen Vieremän kunnankirjastossa. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 12.4.2017, http://vierema.fi/fi/Palvelut/Vapaa-aika/Kirjasto/Asiakkaiden-tyytyvaisuuskysely_Opinnaytetyo.

Kirjastot.fi 2017. Mistä löytyy eläinkirjoja? Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 12.5.2017, <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/mist%C3%A4-l%C3%B6ytyy-el%C3%A4inkirjoja-0>.

Kungliga biblioteket 2016. Dewey på folkbibliotek 2016. Viitattu 23.4.2017, <http://www.kb.se/katalogisering/Klassifikation/DDK/Dewey-pa-bibliotek/Folkbiblioteksstatistik-2016/> /.

Lehtonen, M. 2016. Mistä löytyy eläinkirjoja? -hankkeen esittely ja ohjeita uuteen järjestykseen. Esite kirjastoille.

Luokitusopas 1975. Suomen kirjastoseura.

Meriläinen, O. 1984. Perustiedot kirjastoluokituksen ymmärtämiseksi. Helsinki: Kirjastopalvelu.

OCLC 2011. Introduction to the Dewey Decimal Classification. Viitattu 19.4.2017, <http://www.oclc.org/content/dam/oclc/dewey/versions/print/intro.pdf>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Kirjastoverkko. Viitattu 18.4.2017, <http://minedu.fi/kirjastoverkko>.

Opetusministeriö 2017. Verkko-YKL – Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä. Kulttuuriyksikkö. Viitattu 11.4.2017, <http://ykl.kirjastot.fi/>.

Oulun kaupunki 2017. Omatoimikirjastot. Viitattu 22.4.2017, <https://www.ouka.fi/oulu/kirjasto/omatoimikirjastot>.

Oulun sarjakuvaseura ry 2017. Sarjasto. Viitattu 11.5.2017, <http://www.oulucomics.com/keskus/sarjasto/>.

Pekkala, M. 2012. Proaktiivinen kirjastoammattilainen ja uusi kokoelmakonsepti. Loppuraportti. Viitattu 18.4.2017, https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=984b5ee9-963a-46ef-9814-85d677311bc2&groupId=78400.

Saarinen, K. & Vakkari, P. 2013. A sign of a good book: readers' methods of accessing fiction in the public library. *Journal of Documentation* 69: 5, 736–754.

Saarti, J. 1996. Romaanit hukassa? Kertomakirjallisuuden hyllyluokituksen vaikutus kirjastonkäyttöön ja kertomakirjallisuuden lainaukseen. Helsinki: BTJ.

Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2017. Viitattu 18.4.2017, <http://tilastot.kirjastot.fi/>.

Tuomi, P. 2011. Kirjojen keskellä: Kirjastonhoitaja kaunokirjallisuuden asiantuntijana. Helsinki: Avain.

Tyrväinen, J. 2011. Asiakkaat kirjastopalvelujen arvioijina – asiakaspalautteen anti jatkuvalla kehittämiselle. Teoksessa Almgren, P. & Jokitalo, P. (toim.) *Kirjasto 2012: Asiakkaan asialla*. Helsinki: Avain, 158–193.

UDC Consortium 2017. About Universal Decimal Classification (UDC). Viitattu 18.4.2017, <http://www.udcc.org/index.php/site/page?view=about>.

Valjakka, R. 2005. Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä YKL: taulukot. Helsinki: BTJ.

Vatanen, P. 2009. Modernin suomalaisen kirjastoliikkeen synty. Teoksessa Mäkinen, I. (toim.) *Suomen yleisten kirjastojen historia*. Helsinki: BTJ Kustannus, 223–289.

Väestökisterikeskus 2017. Kuntien asukasluvut äänestysalueittain helmikuussa 2017. Viitattu 10.5.2017, <http://vrk.fi/helmikuu-2017>.

LIITTEET

- LIITE 1 Kyselylomake
- LIITE 2 Kyselyyn vastaajat
- LIITE 3 YKL-pääloukat
- LIITE 4 Fiktiivisen aineiston lisäluokat
- LIITE 5 HKLJ-pääloukat
- LIITE 6 HKLJ-kaunoluokat
- LIITE 7 SAB:n pääloukat
- LIITE 8 Baysiden tietokirjallisuuden aihepiirit
- LIITE 9 Kaunokirjallisuuden genret vastaajakirjastoissa
- LIITE 10 Mistä löytyy eläinkirjoja? -hankkeen hyllyjärjestys keskisuurille kirjastoille
- LIITE 11 Lasten tietokirjallisuuden aihepiirit Rovaniemellä

Kirjasto:

Vastaaja(t):

Työtehtävä(t):

OSA I TYÖYMPÄRISTÖ

Sijaintikunta:

Kaupunginosa:

Asiakaskunta:

Kokoelma (kpl):

OSA II-A AIKUISTEN KAUNOKIRJALLISUUS

1. Mitä kaunokirjallisuuden genrejä kirjastossa on käytössä? Yhdistettyjä genrejä? Miksi juuri nämä genret valittiin?
2. Hyllypaikka, näkyvyys järjestelmässä, merkki signumissa/kirjanselässä?
3. Henkilökunnan kokemuksia näistä ratkaisuista:

OSA II-B NUORTEN KAUNOKIRJALLISUUS

1. Mitä kaunokirjallisuuden genrejä kirjastossa on käytössä? Yhdistettyjä genrejä? Miksi juuri nämä genret valittiin?
2. Hyllypaikka, näkyvyys järjestelmässä, merkki signumissa/kirjanselässä?
3. Henkilökunnan kokemuksia näistä ratkaisuista:

OSA III-A AIKUISTEN TIETOKIRJALLISUUS

1. Mitä tietokirjallisuutta on siirretty/nostettu esiin perinteiseltä luokkapaikaltaan? Aiheyhdistelmiä? Miksi näihin ratkaisuihin päädyttiin?
2. Hyllypaikka, näkyvyys järjestelmässä, merkki signumissa/kirjanselässä?
3. Henkilökunnan kokemuksia näistä ratkaisuista:

OSA III-B (LASTEN JA) NUORTEN TIETOKIRJALLISUUS

1. Mitä tietokirjallisuutta on siirretty/nostettu esiin perinteiseltä luokkapaikaltaan? Aiheyhdistelmiä? Miksi näihin ratkaisuihin päädyttiin?
2. Hyllypaikka, näkyvyys järjestelmässä, merkki signumissa/kirjanselässä?
3. Henkilökunnan kokemuksia näistä ratkaisuista:

OSA IV LISÄTIETOA

- Minuun saa ottaa yhteyttä jatkokysymyksiä varten.
E-mail/Puh.nro:

Vapaa kommenttikenttä palautteelle tai ajatuksille kyselystä, opinnäytteestä tai hyllyjärjestelyistä yleensä:

OHJEITA JA ESIMERKKEJÄ

- Työtehtävät-kohtaan riittää työnimike ja/tai vastuualue.
- Asiakaskunta tarkoittaa kirjaston yleisimpiä asiakastyyppejä kuten lapsiperheet, opiskelijat tai vanhukset.
- Kokoelmasta haluaisimme tietää kirjallisuuden (fyysiset kappaleet) osuuden.

KYSYMYS 1:

- käytössä olevat genret (romantiikka, sateenkaarihylly)
- yhteisgenret (jännitys-kauhu, scifi-fantasia)
- nuorten omia genrejä (hevoskirjat, nuoret aikuiset)
- yhdistetty kauno- ja tietokirjallisuus (erä)
- tietokirjallisuuden yhdistettyjä aihealueita (allergikkojen kokkirjat)
- erikseen nostettuja tietokirjoja (matkaoppaat)
- mitä tahansa erikoisempia ratkaisuja (kirjakeitaat)

Huom. Jos mahdollista, niin lisää arvio siitä, kuinka kauan kukin genre/muu ryhmä on ollut käytössä.

KYSYMYS 2:

- Onko ryhmällä oma hylly, hyllynpääty tms.
- Onko ryhmää merkitty niteeseen, ja miten? Esim. koodi selkämyksessä tai signumissa?
- Erottuuko ryhmä ja hyllypaikka kirjastojärjestelmässä hyvin/ollenkaan?

KYSYMYS 3:

- Onko aineiston hakeminen ja hyllyttäminen helpottunut/vaikeutunut?
- Onko aineiston liikkuvuus parantunut?
- Millaista asiakaspalautetta ratkaisuksista on saatu?

1. Imatran pääkirjasto, 55120 Imatra
2. Jämijärven kirjasto, 38800 Jämijärvi
3. Kalevankankaan kirjasto, 50100 Mikkeli
4. Kallion kirjasto, 00530 Helsinki
5. Kastellin kirjasto, 90220 Oulu
6. Kemijärven kirjasto, 98100 Kemijärvi
7. Lempäälän pääkirjasto, 37500 Lempäälä
8. Mikkelin pääkirjasto, 50100 Mikkeli
9. Muhoksen kirjasto, 91500 Muhos
10. Myrskylän kirjasto, 07600 Myrskylä
11. Oulun pääkirjasto, 90100 Oulu
12. Porin pääkirjasto, 28100 Pori
13. Raahen pääkirjasto, 92100 Raahе
14. Rajakylän kirjasto, 90580 Oulu
15. Rovaniemen pääkirjasto, 96100 Rovaniemi
16. Sysmän kirjasto, 19700 Sysmä
17. Vallilan kirjasto, 00550 Helsinki

**0 YLEISTEOKSET. KIRJA-ALA. KIRJASTO-
TOIMI. YLEINEN KULTTUURIPOLITIIKKA.
JOUKKOTIEDOTUS**

- 01 Bibliografia
- 02 Kirjastotoimi. Kirjastotiede. Informatiikka
- 03 Tiedonhaku. Yleiset tietoteokset
- 04 Yleiset kokoomateokset
- 05 Yleiset kausijulkaisut
- 06 Yleinen kulttuuripolitiikka
- 07 Viestintä. Joukkoviestintä

1 FILOSOFIA. PSYKOLOGIA. RAJATIETO

- 10 Yleisteokset
- 11 Filosofia
- 12 Logiikka
- 14 Psykologia
- 15 Rajatieto
- 16 Tietoteoria. Tiedeoppi
- 17 Etiikka. Elämänfilosofia. Estetiikka

2 USKONTO

- 20 Yleinen uskontotiede
- 21 Uskonnonfilosofia
- 22 Raamattu. Raamatuntutkimus
- 23 Dogmatiikka. Kristillinen etiikka
- 24 Kristillinen hartauskirjallisuus
- 25 Käytännön teologia
- 26 Kristillinen lähetystyö
- 28 Kristilliset kirkot ja yhteisöt. Kirkkohistoria
- 29 Ei-kristilliset uskonnot ja mytologiat

3 YHTEISKUNTA

- 30 Yleinen yhteiskuntatiede
- 31 Tilastotiede
- 32 Valtio-oppi. Poliitiikka
- 33 Oikeustiede
- 34 Aluesuunnittelu. Aluepolitiikka
- 35 Hallinto
- 36 Taloustiede. Kansantaloustiede
- 37 Sosiaalipolitiikka
- 38 Kasvatus. Opetus. Kasvatustiede
- 39 Maanpuolustus

4 MAANTIEDE. MATKAT. KANSATIEDE

- 40 Maantiede
- 41 Eurooppa
- 42 Suomi
- 43 Pohjoismaat
- 44 Keski-Eurooppa
- 45 Brittein saaret
- 46 Etelä-Eurooppa
- 47 Itä-Eurooppa
- 48 Muut maanosat
- 49 Kansatiede. Kulttuuriantropologia

**5 LUONNONTIETEET. MATEMATIIKKA.
LÄÄKETIEDE**

- 50 Luonnontieteet
- 51 Matematiikka
- 52 Tähtitiede. Geodesia
- 53 Fysiikka
- 54 Kemia
- 55 Fyysinen maantiede. Geologia
- 56 Biologia
- 57 Kasvitiede
- 58 Eläintiede
- 59 Lääketiede. Terveystieteet

**6 TEKNIikka. TEOLLISUUS. KÄSITYÖ. MAA-
JA METSÄTALOUS. KOTITALOUS.
LIIKETALOUS. LIIKENNE**

- 60 Sovelletut tieteet
- 61 Atk. Tietotekniikka. Tietoliikenne.
Viestintätekniiikka
- 62 Metalliteollisuus. Konetekniikka.
Liikennevälineet. Sähkötekniikka.
- 63 Kaivannaisteollisuus. Kemianteollisuus.
- 64 Puunjalostusteollisuus. Tekstiiliteollisuus.
Nahkateollisuus. Hienomekaaninen teollisuus.
- 65 Käsityö. Kotiteollisuus
- 66 Rakennustekniikka
- 67 Maa- ja metsätalous. Elintarviketeollisuus.
Biotekniikka
- 68 Kotitalous. Laitostalous
- 69 Liiketalous. Markkinointi. Kauppa. Liikenne

7 TAITEET. LIIKUNTA

- 70 Taide. Taidehistoria
- 71 Uudet taidemuodot
- 72 Arkkitehtuuri
- 73 Kuvanveistotaide
- 74 Maalaustaide. Piirustustaide
- 75 Grafiikka. Valokuvaus
- 76 Muotoilu. Taideteollisuus. Taidekäsityö
- 77 Näyttämötaide. Elokuvataide
- 78 Musiikki
- 79 Liikunta. Urheilu. Leikit. Huvit

8 KAUNOKIRJALLISUUS. KIRJALLISUUS-TIEDE. KIELITIEDE

- 80 Kaunokirjalliset sekasisältöiset teokset
- 81 Kansanrunous
- 82 Runot
- 83 Näytelmät
- 84 Kertomakirjallisuus
- 85 Sadut. Kuvakirjat. Sarjakuvat
- 86 Kirjallisuustiede
- 87 Kielitiede
- 88 Suomalais-ugrilaiset kielet
- 89 Indoeurooppalaiset kielet. Muut kielet

9 HISTORIA

- 90 Historiantutkimus. Yleinen kulttuurihistoria. Yleinen sotahistoria. Yleinen arkeologia
- 91 Maailmanhistoria. Euroopan historia
- 92 Suomen historia
- 93 Pohjoismaiden historia
- 94 Keski-Euroopan historia
- 95 Brittein saarten historia
- 96 Etelä-Euroopan historia
- 97 Itä-Euroopan historia
- 98 Muiden maanosien historia
- 99 Henkilöhistoria

Opetusministeriö 2017. Verkko-YKL – Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä. Kulttuuriyksikkö. Viitattu 11.4.2017, <http://ykl.kirjastot.fi/>.

Eläimet

Kaunokirjallinen eläinkirjallisuus. Eläinromaanit.
Eläinkertomukset. Eläintarinat. Eläinsadut. Faabelit.
Eläinrunot

Erotiikka

Eroottiset romaanit, novellit ja kertomukset.

Erä

Fiktiiviset kuvaukset eräelämästä, metsästyksestä ja kalastuksesta. Fiktiivinen eräkirjallisuus. Eräromaanit.
Eräkertomukset. Erätarinat. Eränovellit

Fantasia

Fantasiakirjallisuus. Fantasiaromaanit. Fantasia-
kertomukset. Fantasianovellit. Fantasianäytelmät.
Fantasiasarjakuvat. Miekka ja magia -kirjallisuus

Historia

Historialliset romaanit. Historialliset seikkailuromaanit.
Historialliset kertomukset. Historialliset tarinat. Historial-
liset novellit. Historialliset sarjakuvat. Historialliset
näytelmät.

Huumori

Humoristinen kaunokirjallisuus. Humoristiset romaanit.
Humoristiset kertomukset. Humoristiset tarinat. Humoris-
tiset novellit. Huumorisarjakuvat. Humoristiset runot.
Humoristiset näytelmät. Komiikka. Sketsit. Farssit. Stand
up -komiikka. Kaskut. Vitsit

Jännitys

Jännityskirjallisuus. Jännitysromaanit. Historialliset jänni-
tysromaanit. Kovaksikeitetty rikoskirjallisuus. Oikeuden-
käyntiromaanit. Poliisikirjallisuus. Psykologinen jännitys-
kirjallisuus. Romanttinen jännityskirjallisuus. Rikoskirjalli-
suus. Salapoliisikirjallisuus. Seikkailukirjallisuus. Suljettu
huone -kirjallisuus. Vakoilukirjallisuus. Jännitysnovellit.
Jännityskertomukset. Jännityssarjakuvat.

Kauhu

Kauhukirjallisuus. Kauhuroomaanit. Kauhukertomukset.
Kauhunovellit. Kauhutarjakuvat. Goottilaiset kauhu-
romaanit. Psykologinen kauhukirjallisuus. Kummitus-
tarinat. Splatter

Novellit

Novellit. Pienoisnovellit. Kertomukset. Tarinat. Pakinat.
Lyhytproosa. *Lisäluokkaa "Novellit" voidaan käyttää
myös muiden lisäluokkien yhteydessä*

Romantiikka

Romantiikkaa ja rakkautta koskeva fiktio, jolla on usein
viihdekirjallisuuden piirteitä. Rakkausromaanit. Rakkaus-
kertomukset. Rakkaustarinat. Historialliset rakkausro-
maanit. Rakkausrunot. Romanttiset kartano- ja lääkäriro-
maanit. Romanttiset komediat. Saippuaopperat. Tuhi-
motarinat

Scifi

Fiktio keinoin luodut utopiat, dystopiat ja vaihtoehto-
historiat. Tieteiskirjallisuus. Tieteisromaanit. Tieteis-
novellit. Tieteiskertomukset. Tieteissarja-kuvat. Scifi-
aiheiset näytelmät ja runot. Kyberpunk

Sota

Sota-aiheinen fiktio. Sotakirjallisuus. Sotaromaanit.
Sotakertomukset. Sota-aiheiset novellit. Sotasarjakuvat.
Sotarunot. Sota-aiheiset näytelmät

Urheilu

Urheiluaiheinen fiktio. Urheilukirjallisuus.

Uskonto

Uskontokunnasta riippumatta fiktio, jossa uskonto tai
uskonnollisuus on keskeinen teema. Uskonnollinen kir-
jallisuus. Uskonnolliset romaanit. Uskonnolliset novellit.
Uskonnolliset kertomukset. Uskonnolliset näytelmät.
Uskonnolliset runot. Uskonnolliset sarjakuvat

000 KIRJA-ALA

- 010 Bibliografia
- 020 Kirjastot. Kirjastotoimi
- 030 Yleiset tietosanakirjat
- 040 Yleiset kokoomateokset
- 050 Yleiset kausijulkaisut
- 060 Yleinen kulttuuripolitiikka
- 070 Sanomalehdet

100 FILOSOFIA

- 110 Metafysiikka
- 120 Psykologia
- 130 Logiikka
- 140 Tietoteoria. Tieto-oppi
- 150 Tiedeoppi
- 160 Etiikka. Estetiikka
- 170 Elämänfilosofia. Kulttuurifilosofia
- 180 Kasvatus. Opetus. Kasvatustiede
- 190 Rajatieto

**200 YLEINEN USKONTOTIEDE. YLEINEN
USKONNONFILOSOFIA**

- 210 Kristinusko. Kristillinen teologia.
- 220 Raamattu. Raamatuntutkimus
- 230 Kristillinen dogmatiikka
- 240 Käytännöllinen teologia
- 250 Evankelis-luterilainen kirkko
- 260 Muut kristilliset kirkot
- 270 Kirkkohistoria
- 280 Ei-kristilliset uskonnot ja mytologiat

300 YHTEISKUNTATIETEET

- 310 Tilastotiede.
- 320 Valtio-oppi. Poliitiikka
- 330 Oikeustiede
- 340 Hallinto
- 350 Sosiologia
- 360 Taloustiede. Kansantaloustiede
- 370 Yhteiskuntapolitiikka
- 380 Liikenne. Joukkoviestintä
- 390 Maanpuolustus

400 MAANTIEDE

- 410 Eurooppa
- 420 Aasia
- 430 Afrikka
- 440 Amerikka
- 450 Australia. Oseania. Napamaat
- 460 Matkailu. Matkat
- 470 Kansatiede. Antropologia
- 480 Fyysinen maantiede
- 490 Geologia

500 LUONNONTIETEET

- 510 Matematiikka
- 520 Tähtitiede
- 530 Fysiikka
- 540 Kemia
- 550 Fysikaalinen kemia
- 560 Biokemia
- 570 Biologia
- 580 Kasvitiede
- 590 Eläintiede

600 SOVELLETUT TIETEET

- 610 Lääketiede. Terveystieteet
- 620 Tekniikka. Kulkuneuvot
- 630 Metalliteollisuus. Puunjalostusteollisuus.
Sähkötekninen teollisuus. Tekstiili- ja
nahkateollisuus
- 640 Kemianteollisuus. Kaivosteollisuus
- 650 Maatalous. Metsätalous
- 660 Yleinen rakennustekniikka. Talonrakennus
- 670 Liiketalous. Kauppa. Markkinointi.
Liikenneopetus.
- 680 Hienomekaniikka. Käsi- ja kotiteollisuus
- 690 Kotitalous. Laitostalous. Kauneudenhoito

**700 TAITEEN TUTKIMUS. YLEINEN
TAIDEHISTORIA**

- 710 Uudet taidemuodot
- 720 Arkkitehtuuri
- 730 Kuvanveistotaide
- 740 Maalaustaide. Piirustustaide
- 750 Graafinen taide. Valokuvaus
- 760 Taideteollisuus. Taidekäsityö
- 770 Näyttämötaide. Elokuvataide
- 780 Musiikki
- 790 Liikunta. Urheilu. Leikit. Huvit

800 KIRJALLISUUSTIEDE

- 810 Suomalais-ugrialaisten kielten kirjallisuuden historia ja tutkimus
- 820 Germaanisten kielten kirjallisuuden historia ja tutkimus
- 830 Romaanisten, slaavilaisten ja balttilaisten kielten kirjallisuuden historia ja tutkimus
- 840 Muiden kielten kirjallisuuden historia ja tutkimus
- 850 Kielitiede
- 860 Indoiraaniset kielet. Romaaniset kielet. Kreikka. Albania. Armenia
- 870 Germaaniset, kelttiläiset, balttilaiset ja slaavilaiset kielet
- 880 Uralilaiset kielet. Altailaiset kielet.
- 890 Muut kielet

900 HISTORIAN TUTKIMUS. MAAILMANHISTORIA

- 910 Historian tutkimusmenetelmät. Arkeologia. Kulttuurihistoria.
- 920 Suomen historia
- 930 Pohjoismaiden historia
- 940 Saksan historia
- 950 Brittein saarten historia
- 960 Ranskan historia
- 970 Muiden Euroopan maiden historia
- 980 Muiden maanosien historia
- 990 Henkilö- ja sukuhistoria

Helsingin kaupunginkirjasto 2017. Verkko-HKLJ – Helsingin kaupunginkirjaston luokitusjärjestelmä. Viitattu 11.4.2017, <http://hklj.kirjastot.fi/>.

1 SUOMENKIELINEN KAUNOKIRJALLISUUS

- 1.1 Suomenkieliset kansanrunot
- 1.2 Suomenkieliset runot
- 1.3 Suomenkieliset näytelmät ja kuunnelmat
- 1.4 Suomenkieliset romaanit, novellit ja näytelmäelokuvat
- 1.5 Suomenkielinen murrekirjallisuus
- 1.7 Suomenkieliset sadut
- 1.79 Suomenkieliset kuvakirjat
- 1.791 Suomenkieliset sarjakuvat ja animaatioelokuvat
- 1.8 Vironkielinen kaunokirjallisuus
- 1.81 Vironkieliset kansanrunot
- 1.82 Vironkieliset runot
- 1.83 Vironkieliset näytelmät ja kuunnelmat
- 1.84 Vironkieliset romaanit, novellit ja näytelmäelokuvat
- 1.87 Vironkieliset sadut, kuvakirjat ja sarjakuvat
- 1.9 Muiden suomalais-ugrialaisten kielten kaunokirjallisuus
- 1.91 Karjalankielinen kaunokirjallisuus
- 1.94 Unkarinkielinen kaunokirjallisuus
- 1.941 Unkarinkieliset kansanrunot
- 1.942 Unkarinkieliset runot
- 1.943 Unkarinkieliset näytelmät ja kuunnelmat
- 1.944 Unkarinkieliset romaanit, novellit ja näytelmäelokuvat
- 1.947 Unkarinkieliset sadut, kuvakirjat ja sarjakuvat
- 1.98 Saamenkielinen kaunokirjallisuus

2 RUOTSINKIELINEN KAUNOKIRJALLISUUS

- 2.1 Ruotsinkieliset kansanrunot
- 2.2 Ruotsinkieliset runot
- 2.3 Ruotsinkieliset näytelmät ja kuunnelmat
- 2.4 Ruotsinkieliset romaanit, novellit ja näytelmäelokuvat

- 2.5 Ruotsinkielinen murrekirjallisuus
- 2.7 Ruotsinkieliset sadut
- 2.79 Ruotsinkieliset kuvakirjat
- 2.791 Ruotsinkieliset sarjakuvat ja animaatioelokuvat
- 2.8 Tanskankielinen kaunokirjallisuus
- 2.81 Tanskankieliset kansanrunot
- 2.82 Tanskankieliset runot
- 2.83 Tanskankieliset näytelmät ja kuunnelmat
- 2.84 Tanskankieliset romaanit, novellit ja näytelmäelokuvat
- 2.87 Tanskankieliset sadut
- 2.879 Tanskankieliset kuvakirjat
- 2.8791 Tanskankieliset sarjakuvat ja animaatioelokuvat
- 2.89 Grönlanninkielinen kaunokirjallisuus
- 2.9 Norjankielinen kaunokirjallisuus
- 2.91 Norjankieliset kansanrunot
- 2.92 Norjankieliset runot
- 2.93 Norjankieliset näytelmät ja kuunnelmat
- 2.94 Norjankieliset romaanit, novellit ja näytelmäelokuvat
- 2.97 Norjankieliset sadut
- 2.979 Norjankieliset kuvakirjat
- 2.9791 Norjankieliset sarjakuvat ja animaatioelokuvat
- 2.98 Islanninkielinen kaunokirjallisuus
- 2.99 Fäärinkielinen kaunokirjallisuus

3 SAKSANKIELINEN KAUNOKIRJALLISUUS**4 ENGLANNINKIELINEN KAUNOKIRJALLISUUS****5 RANSKANKIELINEN KAUNOKIRJALLISUUS****6 ITALIANKIELINEN KAUNOKIRJALLISUUS****7 ESPANJANKIELINEN KAUNOKIRJALLISUUS****8 VENÄJÄNKIELINEN KAUNOKIRJALLISUUS****9 MUIDEN KIELTEN KAUNOKIRJALLISUUS**

Helsingin kaupunginkirjasto 2017. Verkko-HKLJ – Helsingin kaupunginkirjaston luokitusjärjestelmä. Viitattu 11.4.2017, <http://hklj.kirjastot>.

A	Bok- och biblioteksväsen
B	Allmänt och blandat
C	Religion
D	Filosofi och psykologi
E	Uppfostran och undervisning
F	Språkvetenskap
G	Litteraturvetenskap
H	Skönlitteratur
I	Konst, musik, teater, film, fotokonst
J	Arkeologi
K	Historia
L	Biografi med genealogi
M	Etnografi, socialantropologi
N	Geografi och lokalhistoria
O	Samhälls- och rättsvetenskap
P	Teknik, industry och kommunikationer
Q	Ekonomi och näringsväsen
R	Idrott, lek och spel
S	Militärväsen
T	Matematik
U	Naturvetenskap
V	Medicin
X	Musikalier (noter)
Y	Musikinspelningar
Ä	Tidningar

Libris 2017. Viitattu 23.4.2017, <https://libris.kb.se/subjecttree.jsp>.

Collection	Dewey Numbers	Notes
Art and craft	700-710 730-779	All aspects of creative work including pure and applied arts, books about artists and books on how to do art/craft. Photography, digital photography and IT applications devoted to creative pursuits go here.
Biography		Books should be primarily about the subjects life (rather than their work) and about the subjects whole life (cradle to grave, or cradle to present if they are still alive). If it is just about a period of their life eg during WW2, or a group who did something special together but then dispersed it should go into the nonfiction collection.
Computers and business	001-005 650-659 330-339	All books to do with IT hardware and software (unless about art or design) and business, accounting, economics and finance.
Countries	430-499 647 <i>if accommodation guides</i> 900-919	Foreign language learning – AC and ACD need to be put in manually if necessary. Travel guides and tourism Geography
Health and well being	130 150-159 610-619 649 300s <i>as appropriate</i> 646 <i>if on grooming</i>	Includes psychology, medicine, alternative medicine, diet, pregnancy, childcare, nutrition and exercise. Focus should be predominantly on health ie a medical condition. Also include sociology material if it has a health focus eg the health of certain groups.
House and garden	580-590 630-635 640-648 <i>(there may be some exceptions)</i> 690-699 712-719 740	Include here all aspects of homemaking including architecture, building, interior design, gardening and cookery. How to books specific to house or garden go here eg building a shed, creating storage; otherwise decorative crafts go to Art and crafts.
Indigenous	As designated	All material about the Indigenous population of Australia and the Torres Strait Islands. Include works on Indigenous artists. Indigenous takes precedence over all other categories eg Biography, Art and Craft. Books for the Indigenous collection will be identified on the invoice as the Bayside Indigenous Advisory Committee provides advice on selection.
Leisure	769.56 780-799	Stamp collecting Organised sport, cinema, theatre, music, indoor games.
General nonfiction		Philosophy Religion Law English language Science Technology Literature History

Hopkins, S. 2007. Decimating Dewey: Introducing a bookshop arrangement for shelving the non-fiction collection. *Australasian Public Libraries and Information Services* 20: 1, 8–13.

Taulukko 24. Aikuisten genret vastaajakirjastoissa.

	Kallio	Vallila	Myrsk.	Pori	Jämij.	Lemp.	Sysmä	Mikkeli	Kalev.	Imatra	Raah.	Muhos	Oulu	Kaste.	Rajak.	Kemij.
Jännitys	x	x	x	x+d		x	x	x=d	x=d	x	x	x	x	x	x	x
Scifi	x	x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x	x	x
Fantasia																
Kauhu	x	x	x	x		x	x	x	x	x		x	x	x	x	x
Sota			x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Erä				x		x	x	x		x	x	x	x	x	x	x
Romant.			x	x		x	x			x	x	x	x	x	x	
Novellit	x	x		x		x+j	x	x	x	x			x			
Huumori	x			x		x		x		x		x				
Historia			x	x								x				
Uskonto				x								(x)				
Erotiikka				x												
Sateenk.																
Viihde	x	x														
Paikallisk.	x	x														

+d: jännitys ja dekkarit erikseen

=d: jännitysgenre sisältää vain dekkareita

+j: novellit ja jännitysnovellit erikseen

(): poistunut genre

Taulukko 25. Nuorten genret vastaajakirjastoissa.

	Kallio	Vallila	Myrsk.	Pori	Jämij.	Lemp.	Sysmä	Mikkeli	Kalev.	Imatra	Raah.	Muhos	Oulu	Kaste.	Rajak.	Kemij.	Rova.
Jännitys	x	x		x			x			x		x	+	x	x		x
Scifi	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	+	x	x	x	x
Fantasia	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	+	x	x	x	x
Kauhu	x	x		x		x	x	x	x	x	x	x	+			x	
Novellit						x	x						x				x
Huumori						x					x=v						
Historia				x	x							(x)					
NA			x	x	x	x		x	x		x	x	x	x	x*	x	x
Urheilu				x	x	x					x			x			
Eläimet		x		x	x									x		x	
Hevoset			x		x	x			x			x					x
Sateenk.				x						x			x				+
Pararom.				x/d	x												
Tykkääm.	x	x															
Arkikert.									x								

+: tulossa oleva genre

=v: vain vitsit

(): poistunut genre

*: 13-vuotiaille

/d: yhteisgenre dystopian kanssa

<i>Bibliografiat. Kirjastotiede</i>	<i>00-02 (siirretty kirjallisuuteen)</i>
Yleiset tietokirjat	03-05
<i>Viestintä</i>	<i>06-07 (siirretty kirjallisuuteen)</i>
Filosofia ja mietelauseet	1
Psykologia ja elämäntaidot	14, 17, <u>30.8</u>
Yliluonnolliset ilmiöt	15
Ihminen ja yhteiskunta	30-38
<i>Käytösoppaat</i>	<i>30.8 (siirretty Elämäntaitoihin)</i>
<i>Juhlat</i>	<i>30.81 (siirretty Keittokirjoihin)</i>
<i>Pelastustoimi. Paloautot</i>	<i>35.6 (siirretty Kulkuneuvoihin)</i>
<i>Maanpuolustus</i>	<i>39 (siirretty Historiaan)</i>
Uskonto	2
Raamatunkertomukset	22-23
Maantiede	4
Kansatiede	49 <i>(siirretty Historiaan)</i>
Luonnontiede	50-51, 53-54 (luonnontieteen yleisteokset, matematiikka,
fysiikka, kemia)	
<i>Luonnonsuojelu</i>	<i>50.1 (siirretty Luontoon ja kasveihin)</i>
Avaruus	52
Maapallo ja dinosaurukset	55
Luonto ja kasvit	<u>50.1</u> , 56–57, <u>67.5</u> (luonnonsuojelu, biologia, kasvitiede sekä
marjastus ja sienestys)	
Puutarhanhoito	<u>67.3</u>
Eläimet luonnossa	58
Nisäkkäät	58.11
Linnut	58.12
Kalat ja kalastus	58.14, <u>67.6</u>
Hyönteiset, madot ja hämähäkit	58.2
Lemmikkieläimet	<u>67</u> , <u>67.4</u>
Koirat	<u>67.451</u>
Hevoset ja ratsastus	<u>67.41</u> , <u>79.15</u>
<i>Elintarviketeollisuus</i>	<i>67.7 (siirretty Keittokirjoihin)</i>

Ihminen	59
Terveys, tyyli ja murrosikä	59.3
<i>Jooga</i>	<i>59.33 (siirretty Liikuntaan)</i>
Tekniikka	6
Kulkuvälineet ja liikenne	62, 35.6, 67.52, 69.6, 79.5
(35.6 paloautot, 67. 52 metsätraktorit, 79.5 moottoriurheilu sekä 69.6 liikenne)	
Merenkulku ja merirosvous	69.63, <u>62.54</u>
Askartelu ja käsityö	65
Keittokirjat	68, 67.7
Juhlat	<u>30.81</u>
Taide ja piirustusoppaat	7
Elokuvat ja teatteri	77
Musiikki	78
Liikunta	79, 59.331
<i>Ratsastus</i>	<i>79.15 (siirretty Hevosiin)</i>
Palloilu	79.3
Pelit, leikit ja visailut	79.8
<i>Moottoriurheilu</i>	<i>79.5 (siirretty Kulkuneuvoihin)</i>
Kirjallisuus ja kirjoittaminen	86-88, 00-02, 06 -07
Kielten opiskelu	89
Historia	9, <u>39</u>
Perinnetieto	<u>49</u>

Lehtonen, M. 2016. Mistä löytyy eläinkirjoja? -hankkeen esittely ja ohjeita uuteen järjestykseen. Esite kirjastoille.

Ammatit	
Askartelu ja käsityöt	
Avaruus	<i>Aurinkokunta, planeetat, tähdet</i>
Dinosaurukset ja lohikäärmeet	
Eläimet luonnossa	<i>Nisäkkäät, linnut, sammakkoeläimet ja matelijat, kalat ja kalastus, hyönteiset</i>
Ennen vanhaan	<i>Historia, ritarit, viikingit, merirosvot</i>
Ihminen	<i>Ihmisen syntyä ja kehitys, terveys, sairaudet, kuolema</i>
Kasvit ja puutarha	
Kielet	<i>Vieraiden kielten opettelu, sanakirjat</i>
Kuvasanakirjat	<i>Aakkoset, numerot, värit, muodot, vastakohtat, kello</i>
Käytös	<i>Juhlapäivät, hyvät tavat, siisteys, pottakirjat, tuttikirjat</i>
Lemmikit ja kotieläimet	<i>Koirat, kissat, jyräjät, hevoset, akvaario, maatilan eläimet</i>
Liikenne ja kulkuneuvot	<i>Liikennesäännöt, ajoneuvot, työkoneet, veneet ja laivat, lentokoneet</i>
Liikunta, pelit ja leikit	
Luonto ja ympäristö	<i>Luonto, vuodenajat, ilma, vesi, luonnonvarat, luonnon- ja eläintensuojelu, kierrätys</i>
Maat ja kansat	<i>Kartat, liput, ihmisiä ja perinteitä eri maista, intiaanit, suvaitsevaisuus, ihmisoikeudet</i>
Pelot	
Perhe ja ihmissuhteet	<i>Sisaruksen saaminen, sisaruskateus, vanhemmat, isovanhemmat, avioero, adoptio, identiteetti</i>
Prinsessat ja prinssit	
Päiväkoti ja koulu	
Ruoka	<i>Keittokirjat, leivonta, raaka-aineet</i>
Taiteet	<i>Maalaus, piirustus, valokuvaus, teatteri, sirkus</i>
Taruolennot	<i>Keijut, merenneidot, jättiläiset, haltiat, menninkäiset, tontut, peikot, noidat, yksisarviset</i>
Tiede ja tekniikka	
Uskonto	<i>Raamatun kertomukset ja henkilöt, rukoukset, enkelit, eri uskonnot</i>